

ОБЩИНА ШАБЛА

Общински план за развитие 2005 – 2013г.

ШАБЛА, СЕПТЕМВРИ 2005 г.

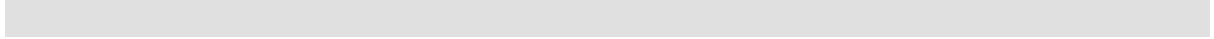
СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
ЧАСТ I АНАЛИТИЧНА ЧАСТ.....	6
1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ	6
2. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	10
3. ЗАЕТОСТ И БЕЗРАБОТИЦА	14
4. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА.....	16
5. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	18
Селско стопанство	18
Горско стопанство	20
Промисленост.....	21
Туристическо развитие.....	22
6. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА	23
Транспортна инфраструктура.....	23
Водостопанска инфраструктура	24
Енергийна инфраструктура.....	27
Съобщителна инфраструктура	28
7. ЕКОЛОГИЯ	29
Състояние на атмосферния въздух.....	29
Води.....	30
Почви.....	31
Отпадъци	32
Шум	33
8. СЕЛИЩНА МРЕЖА. КУЛТУРНО ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО (КИН)	34

АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ	38
ЧАСТ II. СТРАТЕГИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА	44
1. ПОДХОДИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ.....	44
2. ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА	44
3. ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА.....	45
Визия за развитие на общината	45
Цели и приоритети на общинския план.....	46
ПРИОРИТЕТ1: РАЗВИТИЕ НА МОРСКИ, БАЛНЕОЛОГИЧЕН/ЛЕЧЕБЕН И АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ ЧРЕЗ ВАЛОРИЗИРАНЕ НА ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО.....	48
ПРИОРИТЕТ 2: ИКОНОМИЧЕСКО ДИНАМИЗИРАНЕ ЧРЕЗ РАЗВИТИЕ НА ЕФЕКТИВЕН АГРАРЕН СЕКТОР И УСЛУГИ	52
ПРИОРИТЕТ 3: УКРЕПВАНЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ	56
ПРИОРИТЕТ 4: РАЗВИТИЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВАТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	59
ПРИОРИТЕТ 5: УКРЕПВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНАТА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПРОЦЕСА НА ПРОГРАМИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗВИТИЕТО.....	65
4. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА.....	68
5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР)	70
6. МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР	72
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	74
ПРИЛОЖЕНИЯ	75
Приложение 1: Списък на Паметниците на културата в община Шабла.....	76

Приложение 2: Система от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие	79
Приложение 3: Индикативна-финансова таблица към Плана за развитие на община Шабла - преходен период 2005-2006 г.	82

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за развитие на община Шабла за периода 2005-2013 г. е управленски документ, разработването на който произтича от Закона за регионално развитие (2004 г.). С него се очертават общата рамка и конкретните действия на местните власти и техните партньори (публични структури, представители на бизнеса и неправителствения сектор и др.) за комплексното социално-икономическо и инфраструктурно развитие общината за периода 2005-2013 г.

Основното предназначение на Общинския план е да се инициират и поставят на планова основа местните инициативи и намерения, които да заемат полагащото им се място в целенасочена местна политика за устойчиво и балансирано развитие на общината.

При разработване на Плана за развитие на общината Шабла са отчетени и изискванията за постигане на определена приемственост с действащата Общинска стратегия. За целта се анализира и оценява изпълнението на тази стратегия, изясняват се причините за неизпълнението на заложените в нея стратегически действия. Същото се отнася и за изпълнението на други програми и стратегии, които имат отношение към развитието на община Шабла за периода 2000-2006 г. В същото време Общинският план не може да бъде разглеждан като управленски документ, прилаган без да се отчитат връзките му с останалите документи със стратегически и планов характер – Областната стратегия за развитие на област Добрич, Регионалният план за развитие на Североизточния район за планиране, Националната стратегия за регионално развитие. Необходимостта от обвързване на Плана за развитие на община Шабла с другите документи, засягащи по-високите йерархични регионални нива, се обосновава и с мястото и функциите, които изпълнява община Шабла в областния (на област Добрич) и регионалния (на Североизточния район за планиране) социално-икономически и инфраструктурен комплекс. В това отношение от значение са основанията за *включването на община Шабла в район за целенасочено въздействие (изостанал селски граничен район)*, заложен в Регионалния план на Североизточния район за планиране.

Целта на настоящия планов документ е да се извърши системен и комплексен анализ на състоянието на демографските, социално-икономическите и други процеси в общината, на разполагаемите ресурси и потенциали на територията и на основата на цялостна оценка на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите да се изведат *основните приоритети и цели на развитието на община Шабла*. Отчитайки новата визия на общината и стратегическите възможности за развитие, се формулира *пакетът от мерки (програми и проекти)* за осигуряване на устойчиво и балансирано развитие на общината, които се представят под формата на *унифицирана финансово-индикативна таблица*.

При съставянето на Плана за развитие на община Шабла са отчетени следните принципни изисквания за:

- реалистичност и прагматичност на общинския план;
- отчитане на ролята на гр. Шабла в развитието на общината;
- отворения характер на плана, към реализацията на който отношение имат всички субекти, осъществяващи дейност на територията ѝ.

Планът за развитие на община Шабла не засяга само дейността на общинската администрация и Общинския съвет, а на всички субекти (вкл. и от неправителствения сектор), които осъществяват дейност на територията. Тъй като местната власт се реализира от община Шабла (в лицето на Общинския съвет и на Общинската администрация), при реализацията на Общинския план за развитие нараства неимоверно **координиращата роля** на местната власт с останалите органи и структури, разположени на територията на общината.

В максимална степен са отчитани и спазени изискванията на „*Методическите указания за разработване на общински планове*”, утвърдени от Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Проектът на плана е разработен с активното участие на общинската администрация и всички заинтересовани страни в общината, със съдействието на консултанти от “НЦТР-ЕАД”-София.

АНАЛИТИЧНА ЧАСТ

1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ

Община Шабла е разположена в Североизточна България. Тя е седмата по големина от общо 8 общини в област Добрич. На изток граничи с Черно море, на север с Румъния, а на югозапад и запад - с общините Каварна и Генерал Тошево. Средната надморска височина е 48м. Характерен елемент за общината са дюните, разположени основно в северната част на крайбрежието, с площ над 1300 дка. Общата площ на 16-те землища на община Шабла е 329639 дка, което съставлява 7,0% от територията на област Добрич.

Релефът е равнинен, еднообразен, с лек наклон на североизток и изток и надморска височина до 100 м. Морският бряг южно от град Шабла е скалист, на север - нисък и блатист с множество плажове. Бреговата линия на пясъчните плажове е най-подвижна и най-бързо променящата се част. Крайбрежието, което обхваща територията с ясно изразени стари и съвременни абразионни и акумулационни форми, завършва с брегова ивица, в която се проявяват съвременни абразионни и акумулационни процеси. Около нос Шабла абразията е образувала многобройни пещери, подводни и надводни клипи. Брегът е силно микроразчленен от образуванията вследствие срутването и морската абразия заливни форми и ниши. Най-ясно изразеният негативно насочен процес в този подрайон е срутищният. Отцепването на скални блокове е предимно от горната част на бреговия склон. Там където има условия, се натрупват чакълени материали сред скалния блокаж.

Акумулативните брегове са с обща дължина 13.5 км. Тук са разположени плажовете: Дуранкулашки, Крапецки, Крапецки-юг и Шабленски. Първите три от тях са с големи дюнни плажове. Преобладаващата съставка на плажовете и предклифови наносни ивици е детритус (натрошени мидени черупки). Установена е тенденция към намаляване на площта и обема на линеен метър на наносите при плаж Крапец, Крапец-юг и Шабла.

В границите на община Шабла **няма изявена хидрографска мрежа**. Повърхностен воден поток почти липсва. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето,

преминаващо източно от Ваклино. Югоизточно от с. Дуранкулак се намира Дуранкулашкото езеро, по произход -потопена морска долина, отделена от морето с пясъчна коса. Захранва се от карстова вода, свързана със сарматския водоносен хоризонт. На юг са разположени Шабленското и Езерецко езера с подобен произход и характеристика.

На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с обща минерализация 3-5 гр./а, с общ дебит около 200 л/сек, запаси от лечебна кал около 230 хил.тона.

Общината е **бедна на полезни изкопаеми**, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонефтено находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят 400, а редовно около 200. По късно са открити и газови сондажи- Българево, Крапец, Блатница. С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един естествен мазут. Тюленовското газонефтено находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

“Шабленската тузла” е с площ на езерото около 240 дка и притежава запаси висококачествена лечебна кал от около 200 хил. тона. Калта се характеризира като утаечна лиманна кал, със силикатно-карбонатен кристален скелет и ниско съдържание на гипс. Тя е гъста, черна, пластична и мазна на пипане, със силна миризма на сероводород. Близко до калонаходището при с. Тюленово, при дълбок сондаж е разкрита минерална вода с температура 41 С и дебит 6000 л/мин., която се характеризира като хипертермална, хлоридно-натриева, със съдържание на свободен сероводород и метаборна киселина.

Климатът е умерено-континентален, коригира се от влиянието на черноморския басейн. Много специфичен елемент за климата са силните ветрове. Често нахлуват студени въздушни маси, свързани с континенталните климатични прояви - средните и абсолютни максимални температури са малко по-ниски от тези във вътрешността на страната. Сравнително високата сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Засушаванията са често явление, валежите са слаби. Мъглите са рядко явление, случват се около 15 дни средно годишно. Специфичните особености на климатичната картина изискват диференцирано отношение при избора на функциите, които следва да намерят трайно развитие.

Почвите, характерни за северната и централна част на територията на общината са предимно карбонатни и типични черноземни, докато южната част е заета от излужени черноземи, които са с добри агропроизводствени качества. Ерозираните почви са рядко явление и се разкриват в землищата на селата Твърдица, Божаново и Ваклино.

Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Почвено- климатичните и релефни условия в община Шабла са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури в района и могат да се причислят към “добрите земи” със среден бонитет от 71 бала. Най-подходящи са за отглеждане на пшеница, царевица, слънчоглед и люцерна, където бонитетният бал се движи от 80 до 85 бала. По слабо пригодни са за захарно цвекло, ливади и пасища, соя, ябълки и лозя, бонитетният бал на които възлиза от 60 до 76 бала. Сравнително незадоволителни са условията за отглеждане на ориенталски тютюн и картофи - с бонитет около 20 бала.

Поземлените ресурси са важна предпоставка за развитието на селското и горското стопанство, туризъм и рекреация, селищната мрежа и техническата инфраструктура.

Общата площ на 16-те землища на община Шабла е 329 639 дка, което съставлява 5.6% от територията на черноморското крайбрежие и 7,0% от територията на област Добрич. Дължината на морския бряг е около 8.6 %, а морските плажове са около 18% от всички плажове по Черноморието.

Земеделските територии заемат общо 284433 дка (80% от площта на общината, което е много повече от средния показател за страната -58,7%).

Обработваемата земя е 261058 дка, което е 91,8% от земеделските територии и 79,2% от територията на цялата община, като този показател е от най-високите в страната. Най-голям дял заемат нивите, докато трайните насаждения и ливадите имат незначителен дял. Обработваемата земя от горския фонд е под 100 дка като полезащитните пояси заемат 2.05% от територията на общината.

Изградените **поливни площи** са 21315дка, което е едва 6,5% от обработваемата земя, като голяма част от напоителните съоръжения са разрушени и само част от тези площи са годни за напояване.

Горските територии включват площта на Държавния горски фонд, в т.ч. полезащитните горски пояси и заемат 11099 дка, което представлява 3,3% от територията на общината, при средно за страната 33,6%.

Фонд населени места е 20304 дка или 6,2% от територията на общината, при средна стойност за страната 5%.

Необработваемата земя е 23375дка, или 7,1% от територията на общината, като 68,6% от необработваемите земи в земеделските територии са мери и пасища, водните площи са 7516дка, и съставляват 2,3%, а кариери, промишлени терени и др. са 6287дка, или 1,9%.

Териториите за добив на полезни изкопаеми, минерално-суровинни ресурси и депа за отпадъци са незначителни (0.3%) и за в бъдеще ще намаляват. В общината има една кариера за инертни материали. Добивът на нефт затихва.

Териториите за транспорт и инфраструктура са по-малко от 0,7% от общата площ на общината, което е близко до средната стойност за страната (0,6%), но са недостатъчни, като се има предвид, че 75% от тях се заема от международния път Е-87 (I-9).

Защитените местности и природни забележителности са 8600 дка или 2.6 %, а санитарно-охранителни зони 0.07% от територията на общината. **Защитените територии** са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Република България е подписала Рамсарската конвенция за опазване на влажните зони през 1975 г. и участва с 4 влажни зони: Сребърна, **Дуранкулашко езеро**, Атанасовско езеро и Аркутино. Все в тази връзка Република България в края на 1990 г. се присъедини и към Вашингтонската конвенция за забрана на търговията със застрашени видове животни, а в началото на 1991 г. и към Бернската конвенция за опазване на дивата флора и фауна на Европа и опазване на застрашени видове птици с поставянето на основните станции под специална защита.

Природните забележителности в община Шабла са Дуранкулашко езеро с площ 3500 дка и Шабленско езеро с площ 5100 дка.

Природната забележителност **“Дуранкулак”** е създадена с цел да се опазят местообитанията на над 70 редки и застрашени от изчезване видове. Провежда се местен традиционен и международен ловен туризъм; езерото е използвано за производство на шаран и толстолоб.

Около езерото Дуранкулак са разположени обработваеми земи; отглеждат се зърнени, технически и фуражни култури, чрез помпени станции езерните води се използват за напояване, което силно понижава водното ниво, предизвиква се просмукване на морски води и засоляване на езерото. Този проблем може да се регулира едва когато се прецизира водочерпенето за гр. Добрич.

Защитената местност **"Шабленско езеро"** обединява две крайбрежни езера (в Езерец и в Шабла), отделени от морето с широка пясъчна ивица. Те са свързани помежду си с изкуствен канал и влизат в границите на защитената територия от 5100 дка., която представлява полоса около оградата на правителствената резиденция. Двете влажни зони образуват един уникален комплекс. Шабленското езеро е едно от най-големите находища на водна лилия и жълта водна роза в България. Езерото е безотточно, полусолено, с подземно хранване. Поради значително колебание на водното ниво се наблюдава инфилтрация на морска вода.

Специалните територии включват два терена на Министерство на отбраната с обща площ от около 1356 дка.

По отношение на качествената категоризация на земята, преобладават почвите от III-та категория - около 80% от територията, като за отделните землища този показател се движи между 70% и 90%.

Очаква се в бъдеще да настъпят известни помени в териториалната структура и земеползването в общината. Тенденцията към повишаване склонността на населението за увеличаване на обработваемата земя, както и интензивното ползване на необработваеми земи в I-ва и II-ра зона за дейности, обслужващи курортно туристическото развитие на региона, се запазва. Процесът се развива с бавни, но

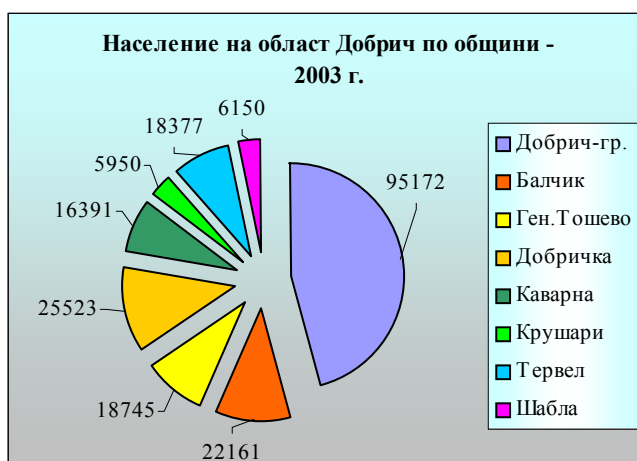
непрекъснати темпове, като очакванията са за интензивно нарастване на туристическия поток.

Изводи:

- Специфичното географско и геополитическо разположение на общината /гранична територия с морска граница/ налага да се разработи стратегия за развитие, която да компенсира недостатъците на периферното положение с предимствата на нейното разположение;
- Уникалните природо-географски, балнеологични и туристически ресурси са добра предпоставка за развитие на целогодишен стопански туризъм;
- Богатите водни ресурси, вкл. наличие на минерални води, също са предпоставка за това развитие;
- Общината има стратегическо местоположение от гледна точка развитие на трансгранично сътрудничество с Румъния;
- Наличието на богато културно-историческо наследство, вкл. археология, уникална за Европа и света е възможност за печелившо експониране на КИН.

2. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Населението на община Шабла наброява 6150 д. (2003 г.) – 3,0% от населението на област Добрич. По численост на населението общината е една от най-малките в областта. Със сходно, по-малко население е само община Крушари (фиг.1). Останалите общини са с население от 10 хил. до 30 хил.д. Само в община Добрич-град, респ. областният център, е съсредоточено по-голям брой население (95,2 хил.д.).

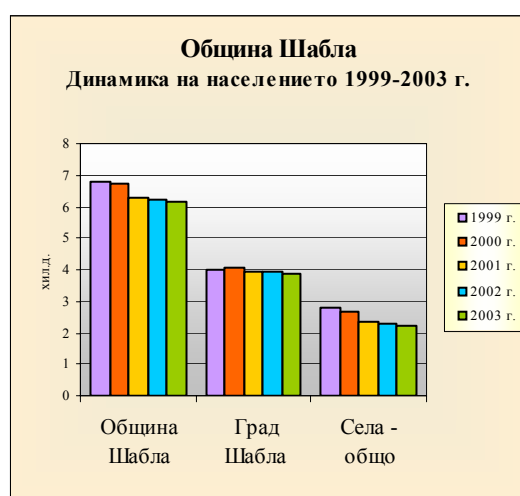

Фиг. 1

Тенденцията в демографското развитие на общината е в посока на намаление на населението още от средата на 50-те години на 20 в.¹, (табл.2 и 2.1), която продължава и понастоящем след 2000 г. Характерно за демографското развитие на област Добрич е нарастване на населението до средата на 80-те години на 20 в., последвано от период на постепенно намаление. Тенденция на намаление на населението през последните години се наблюдава и за Североизточния район за планиране и страната.

Центърът на общината – град Шабла се характеризира с нарастване на населението до 1985 г., последвано от период на намаление (1985-2000 г.) и стабилизиране след този период на около 4 хил.д. (табл.1 и 2).

Фиг.2

Селското население на общината е с непрекъсната тенденция на намаление за изследвания период (1956-2003 г.). През последните три години се наблюдава забавяне на интензитета на отрицателният прираст. Следва да се отбележи, че всички села в общината са с отрицателен прираст на населението.

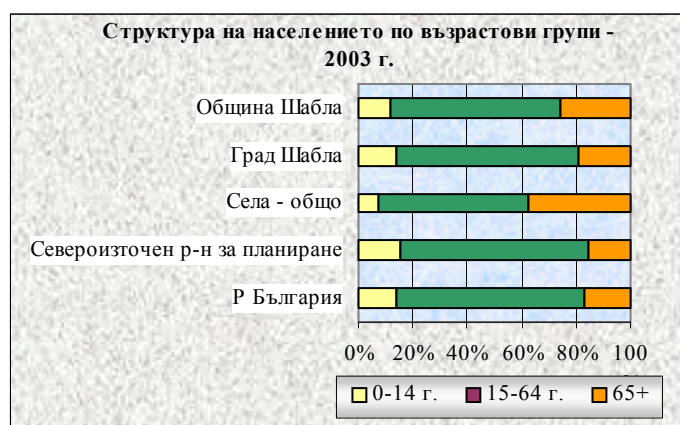
В град Шабла е съсредоточено 63,4% (3897 д.) от населението на общината. През последните 5 години измененията в броя на населението на града са несъществени. Селското население е съсредоточено в села, които по броя на населението си са много малки (до 200 жители) и малки (от 200 до 1000 жители). В малките села – 4 бр.(Дуранкулак, Крапец, Ваклино и Граничар) е съсредоточено повече от половината (57,4%) от селското население на общината. В останалите 11 много малки селища с население до 200 д., (от които 6 бр. са с население до 100 д.) живеят общо 959 д. или 42,6% от селското население.

Измененията в броя на населението на общината са свързани с **възрастовата структура**. Разпределението на населението на община Шабла по възрастови групи е по-неблагоприятно в сравнение със средните стойности на показателя за областта, района и страната, обусловено от влошения възрастов състав на селското население. За периода 1999-2003 г. се очертава постепенно намаление на броят и делът на младите хора под 15 г. (табл.3). Контингентите от 15 до 64 г. намаляват като

¹ НСИ, преброявания на населението

абсолютен брой но запазват относителния си дял от общото население. Възрастните хора на 65 и повече години нарастват като относителен дял, но намаляват като абсолютен брой. Съотношението между трите основни възрастови групи за община Шабла (0-14 г.: 15-64 г.: 65+) е 11,7: 62,3: 26,0% - 2003 г. – делът на младите генерации е над два пъти по-малък от този на възрастните хора (фиг.3). По населени места се очертават някои различия във възрастовия състав на населението. Град Шабла е с влошена възрастова структура, но процесът на застаряване на населението не така задълбочен, както при селското население. Делът на лицата в град Шабла във възрастовата група 15-64 г., която е основен източник на работна сила е 66,6% - близък, но малко под средната стойност за областта и страната (табл.3.1). Аналогична е ситуацията и за населението под 15 г., което съставлява 14,0% от общото население на града (14,2% - средно за Р България, 14,9% - за област Добрич). Делът на възрастните хора в гр.Шабла (19,4%) е по-висок от стойността на показателя за страната (17,1%) и областта (15,3%). Селското население на общината е силно застаряло – 37,6% от него е над 65 г., т.е. всяко трето лице. Младите хора до 15 г. са под 10% (7,6%), а контингентите от 15 до 64 г. съставляват 54,8% от населението на селата. В селищата с население до 100 д. структурата на населението се състои основно от възрастни хора и контингенти от 15 до 64 г. Тази структура е повлияна от неблагоприятните демографски процеси – миграция и отрицателно естествено възпроизводство.

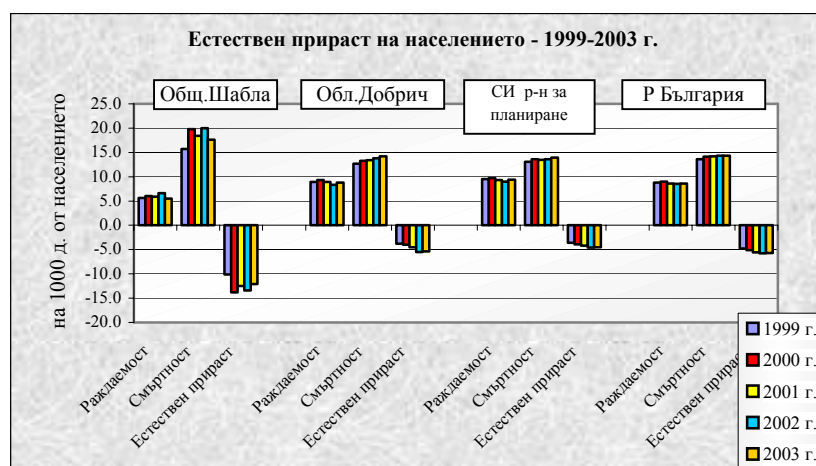
Фиг.3

Структурата на населението по пол на община Шабла е взаимосвързана с възрастовата структура. Съотношението между мъжете и жените показва превес на жените - на 100 мъже се падат 106 жени (средно за област Добрич – 104, за Р България - 106). Ситуацията за градското и селското население на общината също се характеризира с превес на жените, съответно 105 и 108 жени на 100 мъже. За периода 1999-2003 г. не са настъпили съществени изменения в тази демографска структура (табл.4).

Естественото движение е един от основните компоненти, оказващи влияние на динамиката на населението и неговата структура по възраст. През 2003 г. в община Шабла са родени 34 деца (табл.7). За последните 5 години броят на родените е в границите 34-41 деца. *Коефициентът на раждаемост* (живородени деца на 1000 д. от

населението) през 2003 г. е 5,5‰ – под средния за областта (8,8‰) и страната (8,6‰). Тенденцията в развитието на раждаемостта на населението на община Шабла показва неголеми изменения, като за периода 1999-2003 г. тя е в диапазона 5,5-6,6‰. *Смъртността* е с по-високи от раждаемостта стойности - през 2003 г. умрелите лица в общината са 108 или 17,6 на 1000 д. от населението. През последните 5 години общата смъртност е в границите 15,7-20,0‰, а *детската смъртност* за периода е “нулева”, т.е. няма регистрирани умирения на деца до 1 г. възраст. *Естественят прираст* на населението е отрицателен. За последните 5 г. той е в диапазона от -10,1‰ (1999 г.) до -13,8‰ (2000 г.), като през 2003 г. неговата стойност е -12,1‰ (над два пъти по-висока отрицателна стойност на прираста в сравнение със средния за страната) (фиг.4).

Фиг.4

През 2003 г. в общината са осъществени 70 заселвания и 90 изселвания. *Механичният прираст* е отрицателен (-20 д.) (табл.6). В сравнение с предходните години механичното движение на населението не показва колебливост в динамиката. За периода 1999-2003 г. положителен прираст е регистриран през 1999 и 2001 г., а отрицателен – през 2000, 2002 и 2003 г. като за периода 2000-2002 г. прирастът е близък до “нулев”. Характерно за област Добрич и Североизточния район за планиране е, че за целия период механичното движение на населението е с отрицателни стойности.

Демографските процеси в общината са неблагоприятни по отношение на неговото възпроизводство. Формираните структури и протичащите демографски процеси оказват влияние както върху настоящата ситуация, така също и върху развитието на населението в перспектива.

Разпределението на населението на общ. Шабла по *етническа група* по данни от преброяванията показва, че от българската етническа група се е самоопределило 92,1% от общото население на общината (2001 г.), от турската етническа група – 0,6%, от ромската – 5,1%. За периода 1992-2001 г. се наблюдава абсолютно намаление на общото население, в т.ч. и по отделни етноси с изключение на ромския, където е регистрирано негово нарастване като абсолютен брой и относителен дял. Основно

вероизповедание е източно-православното християнство, което обхваща 98% от общото население на общината.

Тенденциите в демографското развитие на общ.Шабла през последните 5 са: постепенно намаление на населението, по-слабо изразено след 2000 г., колебливост в механичния прираст, отрицателен естествен прираст, влошаване на възрастовата структура, повишаване на образователното равнище на населението на общината.

Основните приоритети в демографското развитие на общината следва да бъдат насочени към стабилизиране и запазване на населението, ограничаване неблагоприятните тенденции в демографските процеси, предимно в естественото възпроизводство.

3. ЗАЕТОСТ И БЕЗРАБОТИЦА

Икономическа активност

Икономически активните лица² в община Шабла са 2779 д. (2004 г.). Коефициентът на икономическа активност е 51,2% (съотношение между икономически активните лица и населението на 15 и повече навършени години). Този показател за община Шабла е по-нисък от средния за страната (55,3%), Североизточния район за планиране (57,5%) и област Добрич (59,3%).

Заетост

Заетостта на населението е в пряка зависимост от промените в икономиката. Наетите лица в общината през 2003 г. наброяват 1110 д.³ През последните 3 години броят им нараства от 908 д. през 2001 г. на 933 (2002 г.) и 1110 (2003 г.). В обществения сектор са наети 47,3% от общо наетите, а в частния сектор – 52,7%. За периода 2001-2003 г. се наблюдават изменения в структурата на наетите лица по сектори на икономиката (първичен, вторичен и третичен). Нараства броят и дялът на наетите в третичния сектор (услугите) (от 52,7% през 2001 г. на 59,6% през 2003 г.) и първичния сектор (селско, горско, ловно и рибно стопанство) (от 26,2% на 27,7%). Намалява броят и дялът на наетите във вторичния сектор на икономиката (добивна и преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода, строителство) (от 20,1% на 12,7%). В първичния сектор наетите лица са изцяло в частния сектор. Във вторичния сектор дялът на наетите в частния сектор е по-висок от дялът на наетите в обществения сектор, докато в сферата на услугите е по-висок дялът на наетите в обществения сектор. В третичния сектор наетите в хотелите, ресторантите и търговията са главно в частния сектор. Висок е и дялът на наетите в сферата на образованието, здравеопазването и социалните дейности, като наетите в образованието са само в обществения сектор, а в здравеопазването – в двата сектора.

² Данни на Агенцията па заетостта

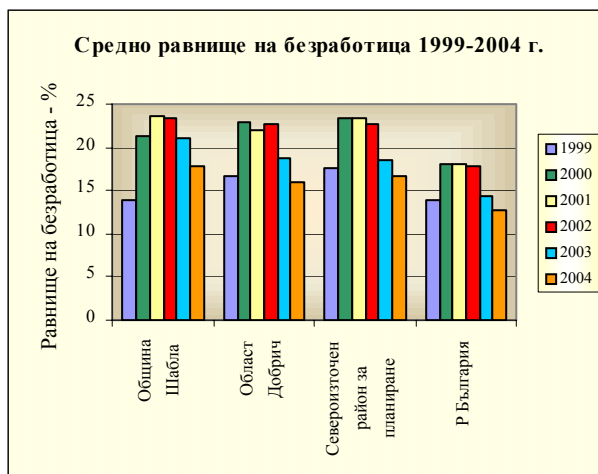
³ Наетите лица са част от заетите (не включват самонаетите). Данни на НСИ

Безработица

Равнището на безработица в община Шабла е високо (18,37% средногодишно равнище през 2004 г.) - над средното за страната (12,67%), област Добрич (15,87%) и Североизточния район за планиране (16,59%) (фиг.5).

Регистрираните безработни през 2004 г. в общината са 496 (ср.год.брой). От тях до 29 г. вкл. са 103 д., т.е. 20,8% от общият брой на безработните лица са младежи (28,3% за област Добрич, 26,4% за Североизточния район за планиране и Р България). Основни причини за безработицата сред младежите са: несъответствие на професионалното обучение и търсенето на пазара на труда, изискванията на работодателите да наемат на работа трудови кадри с професионален опит, липса на квалификация, специалност и професия сред част от безработните младежи. Делът на продължително безработните лица (с регистрация над 1 г.) е 55,5% - по-висок от средната стойност за областта (53,1%) и страната (52,9%). Тези лица са неравнопоставена група на пазара на труда, съставляваща повече от половината от безработните в общината. Постепенно те губят трудовите си навици, квалификация и мотивация и възможностите им за започване на работа намаляват. Поради тези причини са включени в редица национални и регионални програми за заетост.

Фиг.5

По-голяма част от безработните (60,3%) са жени. На пазара на труда без квалификация са регистрирани 61% от безработните лица, с работническа професия са 20,9%, а безработни специалисти – 18,1%. Ниската квалификация и образование на повече от половината от безработните са пречка за реализацията им на пазара на труда.

През 2005 г. в община Шабла част от безработните лица са включени в програми за заетост и обучение с цел гарантиране на по-висока степен на заетост на трудоспособното население и намаляване на безработицата, създаване на заетост на лицата в неравностойно положение на пазара на труда (младежи, жени, лица с намалена работоспособност, продължително безработни, без квалификация и с по-ниско образование и др.). Мерките за насърчаване на заетостта са свързани със Закона за насърчаване на заетостта.

Основните проблеми на община Шабла в сферата на заетостта и безработицата са: спад на заетостта в индустриалния сектор, високо равнище на безработицата, висок

дял на продължително безработните и лицата с ниско образование, без специалност и професия.

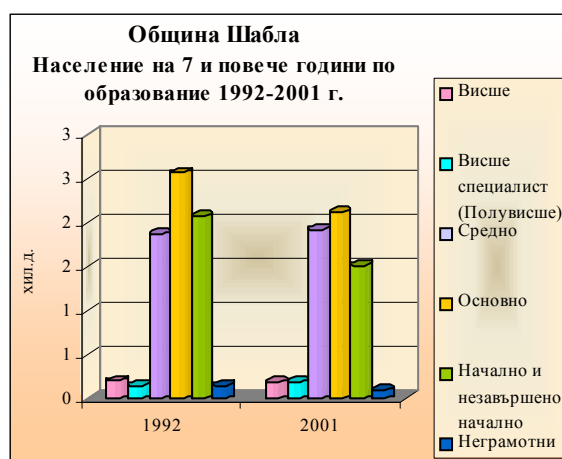
Тенденцията в развитието на пазара на труда за периода след 2000 г. е, че като цяло предлагането на работна сила превишава нейното търсене.

Приоритетите в заетостта и безработицата са взаимосвързани и се отнасят до повишаване на икономическата активност, осигуряване на заетост, насърчаване на алтернативна заетост, намаляване на безработицата, поддържане и съхраняване качеството на човешките ресурси.

4. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Образование и обучение

Важна характеристика на населението е *образователното равнище*. Структурата на населението по образование се наблюдава при преброяванията. За периода между последните две преброявания (1992-2001 г.) е налице абсолютно и относително нарастване на лицата с висше, висше специалист (полувисше) и средно образование в общината, което е характерно за областта, района и страната (фиг.6). Наблюдаваната тенденция на нарастване на високообразованите лица се отнася и за трите съставлящи групата компоненти (висше, висше специалист и средно образование) като тя е по-силно изразена при населението с висше и средно образование. Преобладаващата част от лицата с високо образователно равнище са в центъра на общината – гр. Шабла.

Фиг. 6

Мрежата от учебни институции в община Шабла е представена от общински училища: СОУ “Асен Златаров” – гр.Шабла (функциониращо от 1963 г.), ОУ “Св.Климент Охридски” – с.Дуранкулак (1866 г.), ОУ “Иван Вазов” – с.Ваклино (1956 г.), УПК – гр.Шабла, Старото училище - гр.Шабла. Предучилищното образование се осъществява в 4 детски градини. Училищата са непрофилирани, но към СОУ – гр.Шабла има професионални паралелки за селскостопанска техника, ресторантьорство и организатор на малко предприятие.

Осигуряването на равен достъп и равни възможности до качествено образование в общината е свързано с развитието на неговата инфраструктура, внедряване на информационно-комуникационните технологии в учебните институции, по-пълно обхващане на децата в ученическа възраст в училищната мрежа, ремонт и реконструкция на материално-техническата база. Развитието на професионалното обучение способства за разширяване пригодността за заетост и създаване на възможности за алтернативна заетост. Продължаващото обучение има съществено значение за професионалната квалификация на човешките ресурси, по-високата им мобилност и предотвратяване на социалната изолация. За преодоляване и намаляване на безработицата в общината в съответствие с новата стратегия в социалната политика безработните лица се насочват към подходящо обучение. Заетите лица също участват в обучителни курсове за поддържане на актуални професионални умения с цел превенция на безработицата и постигане адаптивност на работната сила. Развитието на образованието и обучението през целия живот дава възможности за преодоляване на несъответствията между резултатите от образованието/обучението и реалните изисквания на пазара на труда в общината.

Проблем е състоянието на материално-техническата база на училищата и недостатъчните финансови ресурси.

Образованието е национален приоритет. Инвестициите в човешките ресурси са издигнати в национална цел. Основни приоритети в областта на образованието са осигуряване на стабилност и развиване на системата за професионална квалификация, преквалификация и учене през целия живот. Главна трудност представляват ограничените финансови ресурси. Инвестирането в професионалната квалификация на човешките ресурси е част от общата социална политика на страната, регламентирана чрез ДОО и ЗНЗ и съответните национални и регионални програми. В съответствие с националните приоритети се развива и образователната система в община Шабла.

Здравеопазване

В община Шабла здравната мрежа е представена само от извънболнична помощ. Функционират 4 лекарски практики – 3 в центърът на общината – град Шабла и една – в с.Дуранкулак, които обслужват населението. Болнична помощ на територията на общината няма изградена. В общината за децата във възрастовата група до 2 г. е изградена детска ясла “Радост” в гр.Шабла.

Приоритетите в системата на здравеопазването в общината са част от Националната здравна стратегия и са насочени към повишаване качеството и ефективността на здравната помощ, на ролята на превантивната и профилактичната медицина, акцент върху рисковите групи (деца, майки, инвалиди, безработни и др.), подобряване на репродуктивното здраве, осигуряване на равен достъп на населението до медицинско обслужване.

Доходите на населението се формират основно от работна заплата, пенсии и домашното стопанство. Характерно за общината е, че въпреки нарастването на доходите от работна заплата, те остават по-ниски (с 18%) от средните за страната.

Култура, спорт и младежки дейности

Културата е един от факторите за устойчиво развитие и съхраняване на духовната принадлежност на населението на общината. Основните дейности са читалищна, библиотечна, религиозна. За тяхното осъществяване е изградена съответна инфраструктура. На територията на общината функционират 5 читалища, които са едни от основните културно-просветни средища. Храмовете на източно-православното вероизповедание, доминиращо в общината, са общо 7 бр. (5 църкви и два параклиса). Те се включват към Добричката духовна околия на Варненско-Преславската епархия. Църквите са изградени в края на 19 в. - в гр.Шабла (1901 г.), с.Горичане (1888 г.), с.Езерец (1886 г.), с.Крапец (неизв.) и с.Смин (датира от края на 19 в.). Състоянието им не е добро, нуждаят се от реконструкция. Параклисите са в селата Дуранкулак и Стаевци. Молитвени домове на други вероизповедания не са изградени на територията на община Шабла.

Приоритети – обновяване и поддържане на материално-техническата база на културата и ресурсно обезпечаване, насърчаване на културното образование и възпитание за приобщаване на младите хора и децата към културните ценности и активното им участие в културните процеси, създаване на условия за развитие на културния туризъм.

Спорт и младежките дейности

Спортът е един от важните компоненти на съвременния модел на здравословен начин на живот. В община Шабла са развити спортни дейности, които използват природните дадености – слънце, въздух, открити води и басейни. Обектите на спорта са: спортна зала, стадион и открит спортна площадка в гр.Шабла, спортен комплекс в с.Крапец и детска спортна площадка в с.Граничар. Състоянието на базата не позволява пълноценното ѝ използване, необходимо е обновяване и ремонт.

Приоритети: създаване на функционално подходяща спортна база в общината чрез съответна реконструкция и модернизация на съществуващите спортни съоръжения.

5. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Селско стопанство

Водещо значение досега в икономиката на общината има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Селското стопанство е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие. Независимо от значителното намаляване на произведената продукция през 90-те години на 20-ти век, отрасълът остава основен източник на доходи в селата.

Земеделските земи заемат 87.0% от територията на общината, като 91.8% от тях са обработваема земя. С възможности за поливане са 8.2% от обработваемата земя.

В структурата на посевната площ с най-голям относителен дял са площите за зърнени култури, следвани от техническите и фуражните. Специализацията е в отглеждане на зърнено-хлебни култури и слънчоглед.

Община Шабла е зеленчукопроизводител с регионално значение. В последните години е налице тенденция към увеличаване на произведената продукция. Този факт е мотив да се извърши специфично зонироване, като се преодолее отсъствието на стабилен пазар за изкупуване на селскостопанска продукция.

От трайните насаждения в общината е развито лозарството и овощарството.

Най-благоприятни условия за отглеждането на лен в страната съществуват в трите приморски Шабла, Балчик, Каварна. Поради закриването на почти всички преработвателни фабрики в страната, производството му е преустановено.

Личи подчертан стремеж сред производителите да залагат на производството на основните зърнено фуражни и технически култури. Монокултурното производство дава известни преимущества на участниците в производството, но от друга страна съдържа много рискове. Тясната специализация в производството на ограничен брой продукти, които са широко разпространени не само в областта, но и в други региони не е особено препоръчително. Освен увеличаване на риска от масово унищожаване на посевите при възникване на бедствена ситуация, се увеличава и рискът от свръхпроизводство при някои от основните култури. След като в страните от Европейския съюз са въведени квоти за производство, не е далече въвеждането им и у нас.

След сериозната криза през 90-те години на 20 в., **животновъдството** в общината се възстановява. В общината има развито многоотраслово животновъдство – предимно млечно говедовъдство, овцевъдство, свиневъдство, птицевъдство.

Териториалното разположение на животновъдството и птицевъдството ще запази районите си с оглед използване на наличните мери и пасища.

В момента почти цялата животновъдна продукция в общината се осигурява от частния сектор и главно в личното стопанство. Несигурният пазар на продуктите от животински произход, недостатъчният контрол върху вноса на тези продукти, нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени сериозно задържат развитието на животновъдството. Високата цена на фуражите, липсващия или почти амортизиран сграден фонд също възпрепятстват развитието на животновъдството. Високите производствени разходи и ниските изкупни цени на животинската продукция са причина за отлив от този отрасъл на земеделските кооперации и големите агрофирми през последните години и преминаването му към частни стопани и по-малки семейни ферми или фирми, занимаващи се с угодяване и търговия на животни. Това извежда на преден план като перспективи създаването и развитието на семейни ферми с достатъчно брой животни, закупуване на елитни животни за подобряване на породния състав, механизироване на процесите на отглеждане.

Подобряването на директната връзка – производители – пазар е една от мерките, постигането на която би допринесла за преодоляване на ценовите зависимости от пазарни посредници. Към момента в общината няма регистрирани обединения на производители, които да се възползват от насърчителната мярка по програма САПАРД, финансираща действия, свързани с пазарната реализация на селскостопанска продукция.

Сериозна слабост в отрасъла селско стопанство е недостатъчното обединяване на стопаните в асоциации и сдружения, които да защитават техните интереси пред държавни институции и международни организации. Ангажиментите на общината би следвало да се насочат към информационното осигуряване и подпомагане на земеделските структури, тяхното представяне на провежданите форуми, подпомагане повишаването на знанията и уменията при прилагане на местното и европейско законодателство.

Изводи:

- Селскостопанското производство е с водеща роля при определяне на характера на общинската икономика. Неговото развитие е базирано на качествените поземлени и хидро-климатични ресурси, на традициите и производствения опит на населението и т.н.
- Значителен размер обработваеми земи не се използват. Основни причини за това са раздробяването на земеползването, липсата на достатъчни икономически стимули, недостатъчно гъвкавата система за изкупуване на произведената продукция и др.
- На базата на традициите и производствения опит, и в съответствие с почвените и климатични ресурси зеленчукопроизводството, отглеждането на зърнени култури, овощарството, говедовъдството, птицевъдството и овцевъдството са структуроопределящи селскостопански подотрасли;
- При внедряване на подходящи форми на стопанисване и технологии, съществуват условия за производство на екологични чисти продукти.

Горско стопанство

Горите на териториите на община Шабла са част от горско стопанство - Балчик с обща площ около 10 ха, горите заемат близо 2.2 от територията, което е най-ниския процент от всички черноморски общини. Процентът на лесистост е 0.4, което е под минималния процент за страната. Общата площ на горите от държавния горски фонд (ДГФ) възлиза на 1221.7 ха, от която залесена 857.2 ха и незалесена 364.5 ха, върху територията на община Шабла има създадени и гори върху земите на бившите ТКЗС, АПК и др., които в днешно време се отчитат като гори върху селскостопански фонд и възлизат на 210.2 ха залесена площ.

Основната част от горите в държавния горски фонд са държавен защитен горски пояс "Гьоринско дърво" и полезащитни горски пояси създадени преди около 40-50 години с цел защита на земеделските земи от ветрова ерозия и увеличаване на плодородието, съставляваща около 20% от територията на общината.

Общият запас на горите от ДГФ е 48 605 куб.м., средния годишен прираст - 1801 куб.м. и средния годишен прираст на хектар 2.10 куб.м. Основните дървесни видове, които участват в състава на насажденията са акация - 217 ха, гледичия - 127 ха и планински ясен - 118 ха. На тези дървесни видове се пада и основната маса на запаса - съответно 8200, 10200 и 11100 куб.м. Една малка част от територията на ДГФ - 42 ха е заета от иглолистна растителност, смърч и предимно червен бор. Съгласно приетия лесоустройствен проект на горско стопанство - Балчик, към което е причислена

община Шабла, годишния добив на дървесина ще възлезе на 2145 куб.м. Най-голям обем дървесина ще се добие от санитарни сечи (изсъхнали и повредени насаждения) 1040 куб.м. и от гола сеч в акациевии насаждения - 320 куб.м. от предвидената за добив дървесина 100 куб.м. са едра , 170 средна , 85 куб.,м. дребна строителна дървесина и 1470 куб.м. дърва за горене.

С приетия през 1996 год. лесоустройствен проект на горско стопанство-Балчик, община Шабла заема символично място в добива на дървесина.

Върху земите на ДГФ на община Шабла има и една природна забележителност - “Шабленско езеро” обявена със заповед по.292/05.05.79 год. на бившия КОПС. Съгласно реда на правилника за прилагане на Закона за горите има обявена защитна еднокилометрова ивица край Черно море с площ 121.3 ха и зелена зона, която се покрива с природната забележителност.

Държавния защитен горски пояс и полезащитните горски пояси също за обявени за гори и територии със специално предназначение , като незалесената част от полезащитните горски пояси, възлизаща на 430 ха е наложително да бъде залесена с оглед повишаване защитните им функции. Известен е факта, че земеделските земи дават 10-20% по-високи добиви от същите земи без създадените върху тях пояси. Дървесната растителност, макар и малко в района на общината, има своето място като източник на дървесина като защита на земеделските земи от ерозия, като производител на кислород и като основен елемент на ландшафта, поради което и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за нейното опазване и обогатяване.

В един бъдещ етап от развитието на общината при постигнато съгласие между съсобствениците на земи и желание на населението, би могла да се увеличи площта на горите в района като се извършат главно озеленителни залесявания около населените места върху изоставени и неизползувани за други цели земи.

Промишленост

Структурата на промишлеността не притежава доминиращ характер над останалите отрасли структури.

Специализиращ промишлен отрасъл е електротехническа и електронна дейност. Изградено е предприятие за производството на машини за опаковъчна техника. В общинския център има цех за детска конфекция и леночукачна фабрика, в с. Дуранкулак – плетачен цех. Добивът на неф се отчита извън територията на община Шабла, но евентуалния добив в бъдеще ще се провежда съобразно екологичните изисквания и нуждата от създаване на работни места в общината. В този смисъл не се очаква конфликт с природните дадености и развитието на туризма при инвестирането в мероприятия за опазване на околната среда.

Изводи:

Отрасълът е изключително слабо представен, като някои потенциали на общината (трудов, селскостопанско производство и др.) практически не са включени в стопански оборот, тъй като не са изградени съответни преработващи

предприятия. В общината липсват всички условия, които формират активна бизнес среда за привличане на инвестиции в промишлеността.

Туристическо развитие

Туристическият ресурс, с който община Шабла разполага е значителен. Той може да провокира твърде активно развитие на туризма във всичките му форми. Това се изразява основно в наличието на природни дадености като:

- екологично съхранена територия с дълбочина до 12 км от 15 км от морския бряг към вътрешността на сушата;
- морски бряг с широка плажна ивица и обща дължина около 40 км;
- ситнозърнест пясък и дюни на площ от 1 976 000 м²;
- уникални скални образувания по брега и в акваторията, удобни за развитие на специфичен туризъм;
- Шабленска тузла - езеро с над 230 000 тона лечебна кал, уникална по състав и лечебни свойства;
- високодебитни (85 л/сек) термални минерални извори;
- наличие на влажни зони със сладководни езера (Шабленско, Езерецко, Дуранкулашко) с богата флора и фауна;
- множество археологически паметници, включително наличието на най-старата каменна архитектура в света;
- равнинен и разнообразен ландшафт с девствен характер на природата;
- оптимално съхранени и продуктивни селскостопански територии.

Туристическата инфраструктура като цяло е с ниска степен на изграденост. Понастоящем тя се състои главно от няколко комплекса:

- комплекс “Дуранкулак” - тип къмпинг предвиден първоначално за 1062 легла с дървени и частично монолитни сгради в обслужващия блок. Комплексът не се поддържа и не се използва от няколко години;
- комплекс “Крапец” предвиден първоначално за 1564 места в бунгала и обслужващ блок. Комплексът не се поддържа и не се използва;
- комплекс на МОНТ за отдых на учаци се - съвременен монолитно изграден обект за 600 легла и със сапочнало доизграждане за още 300 бр. легла със съответната обслужваща базал Комплексът се използва частично;
- комплекс “Шабла” - предвиден първоначално за 1693 легла, от които 987 в къмпинг, а останалите монолитно изградени сгради на един и два етажа с магазин, ресторанти и др. Комплексът се ползва частично.

Техническата инфраструктура, която осигурява изброените по-горе комплекси е преоразмерена до 2.3 пъти, но в голямата си част не съответства на съвременните норми по отношение на пречиствателните съоръжения, пътно-комуникационните мрежи и др. В случая техническата инфраструктура не отговаря на възможностите и тенденциите за развитие на общината.

В курортната зона “Шабленска тузла” няма никакви лечебно-профилактични заведения. Има построени временни ведомствени почивни лагери. В момента има интерес от страна на потенциални инвеститори за изграждане на модерен балнео- и рекреационен център.

Така наречения **Индивидуален отдих** е слабо развит, а системата на частното хотелиерство се разработва в момента. С успех, но частично тя започва да се развива в с. Езерец, с. Тюленово, с. Крапец, с. Дуранкулак и др. Съществуват и наценки за създаването на местни навици за отдаването на частни квартири и къщи под наем от жители на общината и собственици. Въпреки това резултатите от политиката за настаняването в частни квартири в гр.Шабла ще бъдат сравнително слаби като бъдеще, поради отдалечеността от морската ивица. Съществува хотел, намиращ се в центъра на града, където по чартърни договори оперират руски и белоруски туроператори.

Изводи:

Независимо от изключителните природни и културно-исторически ресурси за развитие на различни видове туризъм в общината (морски, балнеоложки, ловен, туризъм по интереси), редица проблеми в експлоатацията, дължащи се на липса на инвестиции в основни средства за подслон, обща инфраструктура и трудна достъпност възпрепятстват развитието на туризма в общината. Туризмът обаче предстои да бъде развит и това е една от най-важните перспективи за стопанско съживяване на общината.

6. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Транспортна инфраструктура

Общината има предимството да се обслужва основно от първокласния път **I-9**, с европейска категоризация **E-87 Румъния/Дуранкулак-Шабла-Варна-Бургас-Малко Търново/Турция**, с дължина на територията на общината 30,8 км, който провежда международния туристически поток от ГКПП Дуранкулак във вътрешността на територията, минавайки през населените места Дуранкулак, Ваклино, Шабла и Горун. Най-голямо е натоварването в участъка Шабла-разклон Крапец, главно от туристически потоци. Третокласният път **III-901 Шабла-фар “Шабла”-Тюленово-Камен бряг-Българево-Каварна** обслужва същинското крайбрежие в южния край на общината, като неговата дължина е 12,5 км. Останалите населени места се обслужват от общинска пътна мрежа с дължина 71,9 км.

№ на пътя	Наименование	Дължина /км/	Отн. дял %
I-9	<i>Дуранкулак-Шабла-Варна-Бургас-М. Търново</i>	30,8	26,74
III-901	<i>Шабла- фар “Шабла”-Тюленово-Каварна</i>	12,5	10,85
	Общински пътища	71,9	62,41
	общо	115,2	100,00

Високият относителен дял на първокласната пътна мрежа е едно предимство за общината, тъй като за областта този показател е едва 10,35%, за СИРП-18,5%, а за страната-17,3%. Въпреки това, предвид малката дължина на единствения третокласен път в общината, относителният дял на републиканската пътна мрежа е едва една трета, като затруднена, като се осъществява през Балчик, по второкласния път II-27.

Всички населени места имат транспортен достъп до морето по-малък от 15 км, като 8 от тях попадат в 5 километровата крайбрежна зона. В бъдеще е необходимо да се проучат възможностите за провеждане на по-висок клас път между граничните пунктове Кардам и Дуранкулак, по трасето на бившия четвъртокласен път IV-29072.

Гъстотата на пътната мрежа /349,4 км/1000кв км/ е по-висока от средната за страната /336/ и близка до средната стойност за областта /347,7/, но по-ниска от средната гъстота за СИРП /358км/1000кв км/.

Тези показатели говорят за относително добре изградена пътна мрежа, с добра пространствена организация, но проблемът е в преобладаващия дял и лошото състояние на общинската пътна мрежа и затруднения в поддържането ѝ, особено през зимата, когато има условия за навявания. Отделни участъци от републиканската пътна мрежа също се нуждаят от ремонт.

В община Шабла е развит само автомобилният транспорт, а дейността на товарния и пътническият автотранспорт, обслужващи общината, е съсредоточена в Каварна и ЕООД "Пътища и съоръжения"-Добрич.

Общината не се обслужва от ж.п. транспорт, като най-близката жп линия е №29 - Варна-Кардам. Ж.п. гара Кардам е на 32.0 км от с.Захари Стояново в северната част на общината, което е най-близкото населено място от община Шабла до жп линия.

На територията на община Шабла има три летища за селскостопанска авиация, като инженерно-техническите им показатели отговарят на нормите за най-ниските класове летища по ICAO.

Въпреки природните дадености, в крайбрежната ивица няма изградени пристанища.

Изводи:

Общината има добре организирана в пространствено отношение, но недостатъчно развита републиканска пътна мрежа, като над 60% от пътната мрежа е общинска, чието състояние е влошено поради хроничен недостиг на средства за ремонт и поддържане.

Водостопанска инфраструктура

Водоснабдяване

За водоснабдяването в общината са изградени водоизточници в района на с.Дуранкулак, с.Ваклино, с.Крапец и гр.Шабла. Всички водоизточници са в нормална експлоатация, със съответните санитарно-охранителни зони.

- Водоизточниците в с.Дуранкулак са три броя тръбни кладенци с общ дебит 36 л./с.
- Водоизточниците до с. Ваклино се състоят от един брой шахтов кладенец с дебит 36 л./с. и един брой тръбен кладенец с дебит 11 л./с. Водите на тези водоизточници увеличават съдържанието си на нитрати и амоняк през зимния период като достигат над допустимите норми. В тези случаи водоизточниците се изключват и допълнително се превключват два броя тръбни кладенци до с. Смин, които имат дебит от 40 л/с. Водата от водоизточниците до с. Ваклино задоволява нуждите на с. Ваклино и с. Езерец; село Крапец има самостоятелен тръбен водоизточник с дебит 12 л/с .
- Водоизточниците за нуждите на ученическия лагерен комплекс с.Крапец са три броя тръбни кладенци. В експлоатация са въведени два броя с дебит от 16 л/с или общо 32 л/с, които са само за нуждите на ученическия лагерен комплекс.
- Водоизточниците до гр. Шабла са от местно и регионално значение, като местните водоизточници са един брой шахтов кладенец с дебит 34 л./с. и един брой тръбен кладенец с дебит 17 л./с. /общо 51 л./с/. Тези водни количества се използват за нуждите на гр.Шабла-23 л./с., за нуждите на завод ЕМЗ в гр.Шабла - 3л./с., за нуждите на рибарското селище, предприятие "нефт и газ", къмпинг "Дружба" и военното поделение - 25 л./с.

Регионалните водоизточници до гр.Шабла обслужват основно гр. Добрич, гр. Шабла и други селища по трасето на магистралния водопровод. Регионалните водоизточници имат общ дебит от 644 л/с и се състоят от четири групи : група север има изградени 10 броя тръбни кладенци с общ дебит от 86 л./с.; група юг има изградени 13 броя тръбни кладенци с общ дебит от 14 л./с., 4 бр.шахтови кладенци с дебит от 160 л./с. и един брой шахтово-тръбен кладенец с дебит от 50 л./с.; група запад има изградени 10 бр.тръбни кладенци с дебит 130 л./с.

Общият дебит на всичките 48 бр. водоизточници в разглежданата територия е 810 л./с. Изградените местни водоизточници значително превишават по дебит, както питейно-битовите нужди на населението, така и предвидения туристически капацитет, съгласно действащите водоснабдителни норми.

През територията на общината преминават водопроводи с обща дължина от 57 км, които свързват водоизточниците със съоръженията и консуматорите на вода. От тях само 4 км магистрален водопровод с диаметър Ф1000 мм. за гр. Добрич е с регионално значение, а останалите имат следните дължини: Ф 546 мм - 2.4 км; Ф400 мм-4.3 км;Ф 300 мм - 6.4 км; Ф250 мм-3.4 км; Ф200 мм - 7 км; Ф150 мм-4 км ; Ф125 мм - 15.5 км; Ф100 мм -7 км; Ф80 мм - 3 км. Голяма част от водопроводите са амортизирани, което е причина за високи загуби на питейна вода.

В района са изградени 9 броя резервоари с общ обем от 4910 куб.м., от който обем 50 куб.м. е хидроглобус, а всички останали са приземни резервоари, вкопани в земята. От общата улична мрежа с дължина 91.8 км, изградената водопроводна мрежа е 79.7 км. и представлява 87% изграденост. Тръбите на тези улични водопроводи са с диаметър от 60 до 250 мм.

Изводи:

Количествата вода са достатъчни; изградените местни водоизточници значително превишават по дебит както питейно-битовите нужди на населението, така и туристическия капацитет, но голямата амортизация на водопроводната мрежа е причина за големи загуби (над 50%). Належащо е спешно изграждане на нови и ремонт и подмяна на стари водопроводи, както и допълнителни водоеми за акумулиране на водни количества.

Канализация

В община Шабла липсва цялостно изградена канализационна мрежа както в града, така и в селата. Практиката за изпускане на отпадъчни води в попивни ями създава опасност от замърсяване на подпочвените води и образуване на свлачища, особено в курортните зони по крайбрежието. Необходимо е изграждане на канализационни мрежи, ПСОВ и колектори към тях за отвеждане и пречистване на отпадъчните води. Особено тревожно е обстоятелството, че започнатата и неизградена нова ПСОВ едва ли ще започне да функционира в близко време. Същата се нуждае от преоразмеряване и допроектиране.

Напоиване

В община Шабла има изградени системи за гравитачно (повърхностно) напоиване и подземни напорни тръбопроводи за механизирано и гравитачно напоиване. Водоизточници са Дуранкулашкото езеро и Шабленското езеро. Водовземането се осъществява посредством дренажни и отводнителни канали. На разглежданата територия има оформени 6 броя напоителни групи, както следва:

- **Дуранкулашко напоително поле № 1**

Състои се от дренажен канал от дуранкулашкото блато до ПС 1, която от своя страна посредством тръбопровод 200 мм. изпраща водите в напоително поле с площ 2800 дка., където се напоиват основно зеленчукови градини. ПС 1 е оборудвана с помпи, които могат да подават общо 400 л./с.

- **Дуранкулашко напоително поле № 2**

Състои се от дренажен канал с начало Дуранкулашкото блато до ПС2, която от своя страна изпраща водите посредством тръбопровод в 1000 дка напоивана площ /основно зеленчуци/. Помпената станция е оборудвана с три броя помпи, от които двете са работни и едната е резервна. Дебитът на едната помпа е 150 л./с. Максималният дебит е 300 л./с.

- **Ваклинско напоително поле**

Състои се от дренажен канал с начало Дуранкулашкото блато до ПС. Помпената станция изпраща водите в две напоителни полета с обща площ 600 дка (400+200). ПС е оборудвана с три броя помпи, от които две са работни, а едната е резервна. Всяка помпа има дебит от 50л./с. Максималният дебит е 100 л./с.

- **Езерецко напоително поле**

Състои се от дренажен канал с начало Шабленското езеро до ПС1. В системата има изградени две помпени станции. Помпена станция 1 изпраща водите в напоителна площ за гравитачно поливане, а ПС2 работи само в закрити канали с Ф 200 мм и обща дължина 7 км., като осигурява необходимия напор за механизизирано поливане. Общата поливна площ е 6000 дка. Максималният дебит на ПС1 е 500 л./с.

- **Шабленско напоително поле**

Състои се от дренажен канал с начало Шабленското езеро до ПС1. Общо в системата има 4 броя помпени станции и 700 дка поливна площ. Помпени станции №№ 2, 3 и 4 са предназначени за механизизирано поливане и за терени с по-високи коти. Тези помпени станции не работят в момента. ПС 1 е оборудвана с 4 броя помпи. Три броя са с дебит от 250 л./с. и един брой от 150 л./с.

- **Тюленовско напоително поле**

Състои се от дренажен канал от Шабленското езеро до ПС1. Системата е изградена от два броя помпени станции, закрити канали от етернитови тръби с дължина 4600 м и поливна площ от 5000 дка. ПС1 е оборудвана с помпа, която има дебит 200 л./с. и мощност 200 квт.

В изградените шест броя напоителни групи е предвидено да се поливат общо 22400 дка. Максималният дебит на помпите е 2200 л/с. Характерно за системата, е че повечето помпени станции не работят, а някои от тях вече не са оборудвани с помпи. Голяма част от откритите и закрити канали са разрушени. При установена от практиката напоителна норма 110 куб.м./дка и при 8-10 броя поливки на сезон, капацитета на изградените мощности позволява да се поливат 1728 дка/денонощие или 12096 дка/седмица. Възможностите на Дуранкулашкото езеро и Шабленското езеро надвишават изградените мощности за напояване.

Изводи:

Голяма част от напоителните полета са неизползваеми поради разграбване и разрушаване на съоръженията в напоителните системи, в резултат на което поливните площи са сведени до минимум.

Енергийна инфраструктура

Електроснабдяване

Основен енергиен източник за общината се явява общата електроенергийна система на страната посредством трансформаторната подстанция Шабла 110/20 kV, която е разположена в периферията на града. Подстанцията е включена към енергийния пръстен на страната чрез два въздушни електропровода 110 kV - единият от п/ст "Каварна" под наименование "Раковски" и вторият- от подстанция "Генерал Тошево" под наименование "Дропла".

Населените места получават захранване на средно напрежение от изводите 20 кв от подстанция Шабла. Основният захранващ въздушен електропровод 20 кв се намира между гр. Шабла и Дуранкулак, като е изпълнен с проводници АС 3 х 95 кв.мм. Отклонения от този основен извод със сечение АС 3 х 50 кв.мм захранват останалите населени места. От подстанцията излизат и други въздушни електропроводи 20 кв /за Горун, Тюленово и прл./, а по-голяма част от гр. Шабла е кабелна на 20 кв.

Всички населени места са електрифицирани, като мрежата е оразмерявана за товари, по-големи от тези в момента и има възможности за допълнително натоварване-мощностите са достатъчни за задоволяване на енергийните потребности на населението и временно пребиваващия туристически поток за цялата територия, съобразно действащите в страната нормативи. Разбира се, бъдещото развитие на туризма, особено в крайбрежните територии ще наложи преразглеждане на изградеността, като новото строителство ще бъде предмет на конкретно оразмеряване.

Възобновяеми енергийни източници

Общината попада в зоната на “средномашабната ветрова енергетика” и има възможност за изграждане на ветрови електроцентрали при съобразяване с изискванията за опазване на биоразнообразието /прелетните птици/.

Газоснабдяване

В общината не е изградена газоразпределителна мрежа за битово газоснабдяване, но изградената до община Каварна газоразпределителна мрежа е добра възможност и за община Шабла да въведе природния газ като алтернативен енергоносител в района.

Изводи:

Добре развитата електроенергийна мрежа е в състояние да поеме и нови товари, но не се прилагат мерки за повишаване на енергийната ефективност, вкл. въвеждането на природен газ като алтернативен енергоизточник, както и използването на ВЕИ.

Съобщителна инфраструктура

Община Шабла се обслужва от аналогова АТЦ с 2000 поста в Шабла, свързана с магистрални телефонни кабели с Дуранкулак (400 чифта), Ваклино (200 чифта) и Крапец (400 чифта). Изградената кабелна мрежа и монтираният капацитет в централите дават възможност да се удовлетворят почти 100 % от исканията за телефонни постове, но се използват само 67.5% от инсталираната мощност.

Телефонната плътност достига близо 37 тел п/100д и е малко по-висока от средната за областта /35/ и за СИР за планиране /35,7/. Това се дължи на високата телефонна плътност в курортните села Крапец /58,8/, Ваклино /52,5/, Дуранкулак /43/. В град Шабла телефонната плътност е колкото средната за общината /36,5/, докато в селата Смин и Черноморци тя е малко над 12, а в селата Горун, Пролез и Стаевци изобщо не е развита селищна телефонна мрежа. Като цяло, телефонната мрежа се оценява като недостатъчно развита, а процесът на модернизация определено изостава.

В цялата област Добрич степента на цифровизация /25,35%/ изостава в сравнение с тази за СИРП /33%/ и тази за страната /35%/, а в община Шабла цифровизацията не е започнала. Отсъствието на цифров капацитет не позволява откриване на цифрови номера за бизнеса и населението с разширяване набора от услуги: монтиране на ISDN телефонен пост; интернет връзка по комутируема и некомутируема телефонна линия; цифрови и аналогови селищни и междуселищни наети телефонни линии; и други допълнителни услуги.

Всички селища от общината имат покритие от мрежата на Мобилтел и Мобиком. На територията на общината има монтирани много фонокартни апарати на фирмите Мобика и Булфон. Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението. Обикновено пощите са в една сграда с АТЦ и кметството и са собствени обекти.

Изводи:

Изградеността на съобщителната инфраструктура изостава, особено по отношение на модернизацията, което е пречка за въвеждането на съвременни съобщителни услуги като вид и качество дори и в крайбрежните курортни селища.

7. ЕКОЛОГИЯ

Състоянието на околната среда в община Шабла е пряко свързано с урбанизацията на територията, използването на ресурсите ѝ, развитието на промишлеността, дългогодишните дейности в селското и горско стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води.

Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по компоненти на средата и фактори, в съответствие с поредицата от специализирани закони за управление на околната среда, приети през последните години за сближаване със законодателството на ЕС.

Районът като цяло е *екологически чист*, поради факта, че малкото производствени предприятия през последните 10-15 години са преустановили своята дейност или работят с намален капацитет. Това е довело до подобряване на качествата на околната среда, като са намалени емисиите замърсяващи въздуха, водата и почвата.

Състояние на атмосферния въздух

Основните източници, замърсяващи атмосферния въздух са разположени в т.н. промишлено-селищни екосистеми, които са формирали обхвата си от териториите на населените места в общината и комуникационно-транспортните линейни и точкови обекти.

Промишлената зона на гр. Шабла емитира в атмосферата азотни окиси, прах, серен двуокис, предимно от парокотелните инсталации, но влиянието се локализира в обсега на производствените площадки и в 50-100 - метрова зона около съответния източник, като е в границите на пределно допустимите норми.

Друг източник на замърсяване на атмосферния въздух е битовият сектор в населените места, който през отоплителния период отделя в атмосферата прах, серен двуокис, сажди.

Автотранспортът, особено през активния рекреативен сезон, изхвърля в атмосферата главно въглеродороди, азотни и серни окиси и оловни аерозоли. Разрастването на автомобилните потоци, остаряването и износването на голяма част от моторните превозни средства представляват неблагоприятна перспектива за влошаване на екологическите характеристики на въздуха в прилежащите на пътните артерии райони.

Поради липса на големи източници на атмосферно замърсяване на територията на общината не е установено систематично измерване на концентрациите на основните вредности в атмосферния въздух. Качеството на атмосферния въздух се наблюдава чрез мобилни станции за имисионен контрол на РИОСВ – Варна.

На базата на получената информация, отчитайки интензивната въздушна циркулация, характерна за района, заключението е, че вредните емисии (с изключение на прах), свързани със стопанската и битова дейност в района на общината са под пределно-допустимите нива на атмосферно замърсяване и на територията на общината липсват източници и условия за създаване на трайна зона на замърсен атмосферен въздух.

Води

В общината няма повърхностни водни течения. Водоснабдяването на населените места се извършва от подземни водоизточници, изградени в района на с.Дуранкулак, с.Ваклино, с.Крапец и гр.Шабла. Всички водоизточници имат изградени санитарно-охранителни зони и са в нормална експлоатация. Като цяло потенциалът на обхванатите водоизточници е в състояние да осигури нуждите на общината през следващите години. Основният проблем идва от замърсяването на подземните води.

Замърсяването се дължи на редица причини:

- неконтролирано използване на азотни торове в селското стопанство;
- начина на третиране на отпадъчните битови води. С изключение на гр.Шабла, където има частично изградена канализация за отпадъчни битови води, които се заустват в ГПСОВ, всички останали населени места в общината използват септични ями и попивни кладенци за битово-фекалните води. Качествата на подземните води се влошават поради водопропускливостта на варовиците;
- неефективно действащи промишлени пречиствателни съоръжения за отпадъчни води, които са предимно от хранително-вкусовата промишленост;
- неорганизирано разхвърляне и депониране на битови отпадъци около населените места и курортните комплекси;
- неорганизирано разхвърляне на торови отпадъци около животновъдните ферми, които освен че замърсяват подземните води, отнемат и големи площи от земеделските земи.

Комплексното действие на тези причини в крайна сметка води до надвишаване на ПДК за нитрати, както и до отклонения от микробиологичните показатели в някои

случаи на подземните води. Въпреки това водите се използват без пречистване, подлагат се само на хлориране.

На територията на общината няма изградена пречиствателна станция за питейни води. Съществуващата водопреносна мрежа е изградена предимно от етернитови тръби и е много остаряла и силно амортизирана.

Основни източници на *отпадъчни води* в общината са:

Битови отпадъчни води от гр.Шабла. Градът има минимално частично изградена канализация. Над две трети от града третира битово-фекалните води в попивни кладенци. Има изградена ГПСОВ за третиране на отпадъчните битово-фекални води. Станцията е пригодена за целогодишна работа, като е отчетена дневна и сезонна неравномерност. Пречистването на отпадъчните води се извършва двустепенно – механично и биологично. За осигуряване на ефективно действие на станцията е необходимо допълнително включване на битово-фекални води и изключване на дренажни и дъждовни води от канализацията. В този смисъл е нужно изграждането на цялостна канализационна мрежа за гр.Шабла, с разделна мрежа за дъждовни води, преимуществено в централната част и заустване в дере южно от Шабленско езеро.

Производствени отпадъчни води от производствената зона, които имат изградени пречиствателни съоръжения с частична степен на пречистване;

Отпадъчни битово-фекални води от всички населени места в общината, които са без изградена канализация и използват попивни кладенци.

Замърсяване на акваторията на Добруджанското черноморско крайбрежие. Изследванията по замърсяването на акваторията на Добруджанския бряг показват, че от курортния комплекс “Албена” до нос Шабла се забелязва устойчива тенденция към превишаване концентрацията на показателя нитратен азот, в някои случаи на амониев азот, перманганатна окисляемост и БПК-5. Показателите нарастват от юг на север, което може да се обясни с посоката на морските течения, идващи от североизток от акваторията, намираща се в близост до делтата на Дунав.

Към общото фоново замърсяване на морето се прибавят и локални изхвърляния на непречистени или частично пречистени отпадъчни води, които имат незначително участие за влошаване качествата на морската вода.

Почви

Почвеното замърсяване в района на общината като функция от атмосферното и водно замърсяване е незначително и с ограничен териториален обхват. Локализирано е около производствената зона на гр.Шабла и е в рамките на допустимото.

Потенциален източник на замърсяване на почвата с органични вещества са торищата на животновъдните ферми, които доскоро са съществували. Торовите отпадъци от фермите неправилно са съхранявани на открити площадки върху обработваема земя.

Потенциална опасност от замърсяване на почвата са и депата за битови и промишлени отпадъци. Няма токсични отпадъци. В повечето населени места и особено около тях безразборно се изхвърлят битови, строителни и други отпадъци, а районите на законно отредените сметища не са в добър вид.

Крайбрежната ивица се замърсява както от туристическа дейност с битови отпадъци, така и с окислен нефт. Замърсяването с него е епизодично и се дължи на пренос от

северното водно течение на замърсени водни маси, аварии или незаконно изпускане на трюмни води от преминаващи кораби.

Добрите филтрационни свойства на почвения слой и дълбокото залягане на нивото на подземните води, са благоприятни признаци за предпазване на почвата от *засоляване*.

Отпадъци

Проблемът с отпадъците е един от основните екологически проблеми на община Шабла.

Сега съществуващото сметище не отговаря на санитарните, нормативни и екологични изисквания. Община Шабла има разработен план за разполагане и привеждане на депото в съответствие с нормативните изисквания.

На територията на общината съществуват селски *нерегламентирани* (незаконни) сметища и микросметища, подлежащи на поетапно закриване до 2006 г. Общото количество на генерираните отпадъците в тях не е определено. Почистването им е по график, одобрен от кмета на общината.

Няма данни за количеството на генерираните *промишлени отпадъци*. По вид те са разнородни, според типа на производствените дейности.

Количеството на генерираните *строителни отпадъци* на територията на общината през последните години се увеличава, в следствие засилените строителни дейности.

Към масово разпространените *опасни отпадъци* се отнасят отпадъците, замърсени с нефтопродукти (от промишлеността), старите акумулатори и батерии, живачните лампи, специфични производствени предприятия.

Няма данни за количеството на генерираните опасни отпадъци.

Голяма част от производствените и опасни отпадъци от стопанските субекти се предават за рециклиране на лицензирани фирми, а тези които не подлежат на последващо третиране, са изградени площадки за които има издадени санитарни разрешителни от РИОКОЗ.

На територията на общината складовете за съхраняване на *стари пестициди* с изтекъл срок на годност са обработени и залежалите препарати са събрани, обработени и съхранени в контейнери “Б-Б куб”.

Най-важните *проблеми*, произтичащи от съществуващото състояние на управлението на твърдите битови отпадъци на територията на община Шабла са:

- несъвършена организация на събиране и транспортиране
- липса на разделно събиране и рециклиране
- недостатъчна квалификация на работещите по екологичните проблеми
- -недостатъчни познания и мотивация в населението и слабо участие на обществеността
- голям брой на неконтролируемите (незаконни) сметища, които заемат земеделски земи, което ги прави неизползваеми.

Въпросът с третирането на твърдите отпадъци в общината още не е намерил своето пълно решение. Проблемите с третирането на отпадъците ще се решат с реализирането

на разработената от общината *Програма за управление на отпадъците*, неразделна част от която е и дългосрочен план за действие. В програмата са включени конкретни мероприятия за решаване на съществуващите проблеми - поетапно въвеждане на организирано сметосъбиране, извозване и депониране на ТБО за цялата община, което ще доведе до ликвидиране на старите замърсявания; подобряване на материалната база чрез внедряване на съвременна техника и специализирани съдове за отпадъци и т.н. Дългосрочното депониране на отпадъците ще се реши със създаването на регионално депо.

Шум

Основен източник на шум на територията на общината е автомобилният транспорт. Той създава здравен риск особено в някои пунктове със значително натоварване и висок интензитет на движение на моторните превозни средства. По градация след транспортния шум е битовия, и на най-ниско ниво шума от строителни дейности.

През летния курортен и туристически сезон се увеличава значително транзитния автомобилен трафик по път I-9 (Е 87), което води до създаване на акустичен дискомфорт на териториите и жилищните квартали, прилежащи на пътя. Шумовите нива от автомобилния транспорт достигат 70 дБА при норматив 45 дБА. В перспектива се очаква увеличаване на транзитния поток за вътрешността на страната и Турция от Русия и Украйна, което ще доведе до увеличение на шумовите нива.

През летния сезон се увеличава и автомобилния трафик на територията на общината от почиващи и туристи по крайбрежната част и курортните комплекси.

Основни изводи за екологическите условия на територията на общината:

- Съхранена природна среда;
- Частично изградена канализация за битови отпадъчни води на гр.Шабла;
- Таксиметровите и голяма част от личните автомобили работят с пропан-бутан;
- Голяма част от парка на моторните превозни средства е остарял, морално и физически амортизиран и с недопустими емисии на вредни вещества;
- В общината има характерни и забележителни обекти на неживата природа и пейзажи, обявени за защитени територии;
- Изградена, но с недостатъчни параметри стара градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ) в гр.Шабла;
- Няма автоматизирани пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух;
- През последните години се наблюдава тенденция за увеличаване на автомобилния парк и пътния трафик, което допринася за допълнително замърсяване на въздуха;
- Депото за ТБО не отговаря на санитарните, нормативни и екологични изисквания;
- Морално остаряла и амортизирана водопреносна мрежа;
- Техниката за сметосъбиране и сметоизвозване е в сравнително добро техническо състояние, но като количество не е достатъчна за обслужване нуждите на общината;

- Не е изградена система за разделно събиране на битови отпадъци. Част от селата не са обхванати от организирано сметосъбиране;
- Съществуват множество нерегламентирани сметища и стари замърсявания.

Насоки и приоритети за подобряване на състоянието на околната среда:

- Участие с проекти в национални и международни програми, финансиращи дейности за подобряване състоянието на околната среда;
- Изграждане на система за мониторинг и контрол на параметрите на околната среда в общината;
- Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии;
- Информирание и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието и защитените територии;
- Овластяване на свлачищната дейност по Черноморското крайбрежие на територията на общината;
- Изготвяне на работни проекти за изграждане в свободни пространства на зелени зони;
- Разработване на комплекс за предотвратяване риска от замърсяване на почвите;
- Рекултивация на нарушени терени;
- Изграждане на нови и подобряване параметрите на съществуващите участъци от водопроводната и канализационната система на общината;
- Изграждане на канализационна система в крайбрежните курортни зони;
- Реализиране на Програмата за управление на отпадъците в общината.

Селищна мрежа. Културно историческо наследство (КИН)

Селищна мрежа и урбанизационни процеси

В границите на общината са включени 15 села и град Шабла с основна урбанизационна ос път I-9 (E-87), която е част от европейската пътна мрежа и е основен транспортен коридор "юг-север".

Вторична урбанизационна ос с общинско значение е пътят *Дуранкулак - Захари Стояново – Кардам* в северната част на общината, като тя се реализира по път с недостатъчно висок клас /общински път/

Гъстотата на селищната мрежа е 4.4 селища на 100 кв. км. територия и 5.9 селища на 100 кв.км. обработваема земя като **главен опорен пункт** е общинският център гр.Шабла с ясно изразени водещи функции в административното, стопанско и културно отношение. Като вторични опорни пунктове действуват селата Дуранкулак и Ваклино, а Крапец- като курортен подцентър.

Налице е силна концентрация на населението в единствения град на общината - Шабла. В него са съсредоточени над 60% от жителите на общината, докато отделни села са пред пълно обезлюдяване. Така например в с.Стаевци постоянните обитатели

са само 6 души, в с.Твърдица - 12, като всички са в надтрудоспособна възраст, а в с.Божаново са 35 жители с тенденция към намаляване.

Община Шабла е с добра **жилищна задоволеност** - 408 жилища на 1000 жители, като за страната този показател е 405 жилища на 1000 жители. Преобладава частната собственост върху жилищния фонд : 97.1 % като в шест от селищата този показател е 100 %. Според броя на стаите най-голям е делът на жилищата с две и три стаи - 64.5%, а с четири и повече стаи - 32.7 %.

Средната жилищна площ на 1 жилище е 44.1 кв.м., което определя висок жилищен стандарт - около 19.7 кв.м. на жител. Около 90 % от жилищния фонд е с етажност 1-3 етажа като около 94 % от фонда е в масивни сгради. През последните години броя на новопостроените сгради нараства. От броят на жилищата става ясно, че най-добре се използва жилищния фонд в центъра на общината. Оценката на съществуващия жилищен фонд изяснява техническата благоустроеност на жилищата, която е устойчива. Годният жилищен фонд общо за системата е над 83%. **Всички жилища** в община Шабла са електрифицирани и водоснабдени. В повечето от селата броят на жилищата е многократно по-голям от броя на населението.

Жилищната политика на общината в това направление е изградена върху съхраняването на съществуващия и добре запазен сграден фонд, както и по реализирането на предимно инфраструктурни мероприятия, които биха увеличили многократно привлекателността на територията.

Не се очакват функционални промени на селищните структури, но нараства тенденцията за засилващото се усвояване на крайселски територии в I-ва и II-ра зона за курортни и рекреационни нужди, предимно от пришълци (София, Русе, Пловдив и др.). Това налага прогнозата за нови регулационни мероприятия да засегне повече от 30% от ФНМ в близкия период.

Културно историческо наследство- КИН⁴

Богатата история на района може да се проследи от най-далечни времена по изключително богатите археологически находки в общината:

П а л е о л и т

Морето през ледниковия период е било с около 120 м по-плитко и следователно бреговата линия е била поне на 40 км източно от сегашната. Находки от периода са известни само от големия остров край Дуранкулак. Липсва информация за района около Шабленското езеро, тъй като до 1990 год. в резервата не е било разрешено влизане и там не е направено обхождане и регистрация. Същото важи и за периода на мезолита.

Н е о л и т /VI хил.пр.н.е./

Районът е неолитизиран сравнително късно - едва в началото на VI хил.пр.н.е. Констатирано е и отчасти изследвано само едно неолитно селище - това на брега

⁴ Използван е материалът на инж. Г. Нехризов от ТУП на община Шабла, 1996г

срещу големия остров в Дуранкулашкото езеро. Тук е проучен и богат неолитен некропол с над 600 гроба. Вероятно такива селища има и при Езерец и Шабла, но там не са правени обхождания.

Е н е о л и т - /V хил.пр.н.е./

Констатирани са две енеолитни селища - “Шабла - новите лозя” - проучено през 1973/74 г. и Дуранкулак - големия остров - става дума за единствената селищна могила в нашата част на Добруджа. Започналите от 1974 год. проучвания продължават. Открита е най-ранната каменна архитектура за континентална Европа. Проучен е и принадлежащия към селищната могила некропол -над 700 погребения от каменно медната епоха, някои от тях със златни украшения. Енеолитни селища и некрополи могат да се очакват и край другите езера.

Б р о н з о в а е п о х а /III-II хил.пр.н.е./

През бронзовата епоха на територията на общината са възникнали многобройни погребални могили, обединени в могилни некрополи. Точна информация за тях може да се намери в историческия музей в гр. Добрич, като по-важните са: Граничар - северозападно от селото, Дуранкулак - граничният преход, Дуранкулак - между острова и паметника, Ваклино - Крапец - разклона на шосето-57 могили, Шабла-летището, Шабла - до и в стопанския двор, Шабла-на запад от града по билото, Смин, З. Стояново, Тюленово.

Освен това в района има много селища от късната бронзова епоха и ранната желязна епоха, като е проучено само това на големия остров в Дуранкулак. Едно селище има в югоизточния край на Дуранкулак, едно на западния бряг на Шабленското езеро.

Е л и н и с т и ч е с к а е п о х а

Периодът на гръцката колонизация е оставил много следи в района. На нос Шабла се намира отчасти проучена антична крепост (вероятно античната кария). На големия остров в Дуранкулак продължава проучването на голямото пещерно светилище на богинята Кибела с многобройни богати жертвени ями и погребения.

По шабленското крайбрежие и в морето при строителството на нефтената естакада са открити оловни щокове и части от котви. Откривана е и гръцка чернофирнизова керамика. Предполага се, че част от погребалните могили в района са антични /скитски/.

К ъ с н а а н т и ч н о с т

В местността “Катмера” /патарника/ край Дуранкулашкото езеро се намира непроучено късно антично /може би сарматско/ селище. Неговият некропол е отчасти проучен на западния бряг на езерото.

Открити са много ценни погребения със златни и бронзови украшения.

Р а н н о с р е д н о в е к о в и е

На големия остров край Дуранкулак е изцяло проучено старобългарско селище, публикувано в “Дуранкулак” -т.1, София 1990 г.

На брега е проучен съответния некропол с над 500 гроба, също публикуван в тома. Подобни некрополи и единични погребения са проучени частично в Шабла - двора на "Стройиндустрия инженеринг", Смин - центъра на селото, Езерец - южния край на селото.

Археологически паметници

Землищата на пет от селищата в общината са изследвани чрез целенасочени теренни обхождания, а на шест са частично проучени, в резултат на което в известност са приведени 66 обекта. Юридическа защита имат 57 от тях, от които обявени са 41 броя /35 могилни некрополи и отделни надгробни могили и 1 селищна могила, обявени за паметници на културата с национално значение с РМС 1711/1967 г. и 5 други обекта - обявени за паметници на културата с местно значение в ДВ бр.73/1967 г/ и декларирани 16 броя-декл. писмо № 4267/1985 г.

Чрез археологически разкопки повече от 20 години се проучва селищната могила и други обекти на големия остров до с. Дуранкулак.

Архитектурни паметници

В селищата от община Шабла не са съхранени особено интересни представители на строително-архитектурни традиции от миналото.

Изключение правят 4 сгради в гр. Шабла и една църква в с. Горичане, които са декларирани като архитектурни паметници на културата. Качества на архитектурни паметници притежават и декларираните 7 по-ранни църкви от територията на общината. Трябва да се има предвид, че проучването на архитектурното наследство в този район е проведено през 80-те години и данните за паметниците се нуждаят от актуализация.

• Художествени паметници

В регистрите на НИПК има данни за 7 църкви - паметници на културата от община Шабла. Всичките са декларирани с предварителна категория - местно значение/декл.п №5586/1986 г./ . От тях само църквите "Св. Харалампий" в гр. Шабла и "Св. Димитър" в с. Смин имат качества на паметници на изобразителното изкуство, останалите /поради това, че иконите им са изчезнали или са пренесени другаде/ се охраняват само като архитектурни паметници. Църквата "Св. Великомъченик Харалампий" е забележителна и с високохудожествената си ажурна дърворезба, дело на майстори от дебърската школа.

Тъй като повечето от църквите са строени през втората половина на миналия век и поддръжката им е занемарена, днешното техническо състояние на голяма част от тях може да се определи като аварийно.

В заключение може да се подчертае, че културно-историческото наследство на територията на община Шабла може да се изведе в сферата на специфичните икономически интереси, което би направило от него печеливш поминък, балансирайки разбира се туризма и отдиха в сферата на експонираната материална база. Паметниците на културата са посочени в Приложение 1.

АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ

Силни страни	Слаби страни
Местоположение, природни условия и КИН	
<ul style="list-style-type: none"> • Специфично географско и геополитическо разположение - гранична територия с морска граница • Уникални природо-географски, балнеологични, туристически ресурси • Богати водни ресурси • Наличие на минерални води • Стратегическо местоположение от гледна точка развитие на трансгранично сътрудничество с Румъния • Наличие на богато културно-историческо наследство, вкл. археология, уникална за Европа и света • Възможности за печелившо експониране на КИН 	<ul style="list-style-type: none"> • Отдалечеността и периферността на общината от Столицата и основните центрове в страната затрудняват комуникациите с тях • При изобилието от водни ресурси, въпросите на водоснабдяването и напояването не са решени кардинално и ограничават използването на земята и развитието на услугите • Няма ясно виждане на местно, регионално и национално ниво за социализация на паметниците на КИН и включването им в реален туристически продукт • Слаба обществена загриженост по отношение на КИН на територията • Липса на неправителствени организации с предмет на дейност в тази сфера и отсъствие на публично частни партньорства за опазване и използване на потенциала на КИН в общината.
Човешки ресурси	
<ul style="list-style-type: none"> • Наблюдава се нарастване на броят на наетите лица (след 2000г.) • По-голяма част от наетите са в частния сектор на икономиката • Реализиране на територията на общ. Шабла на редица национални програми за заетост • По-високо образователно равнище и сравнително благоприятна демографска структура на работната сила в центъра - гр.Шабла • Мрежата от обектите на социалната инфраструктура- 	<ul style="list-style-type: none"> • Населените места са много малки и малки с дисперсност на контингента на трудовите ресурси. Влошена възрастова структура, задълбочаване процеса на застаряване на селското население Ограничено естествено възпроизводство • Заетостта на активното население е ниска • Намаляват наетите в промишлеността • Високо равнище на безработицата и висок дял на продължително безработните (с регистрация над 1

<p>образование, здравеопазване култура, спорт и младежки дейности е в съответствие с потребностите на населението на общината</p> <ul style="list-style-type: none"> Училищната мрежа дава възможност за обхващане на децата в училищна възраст в общината Наличие на професионални паралелки в средното общообразователно училище в гр.Шабла 	<p>година) и лицата с ниско образование, без специалност и професия</p> <ul style="list-style-type: none"> Недостатъчни финансови ресурси за поддържане на базата на социалната инфраструктура Намаляване броя на децата Делът на високообразованото население в община Шабла е под средното равнище за област Добрич и страната Доходите на населението от общината от работна заплата са под средните за страната
---	---

Икономика

<ul style="list-style-type: none"> Относително евтина работна ръка Военен център за обучение с международно значение Наличие на действащ военен полигон Възможности за развитие на складова база Наличие на нефтодобив 	<ul style="list-style-type: none"> Моноструктурна икономика Вътрешнотериториални различия по отношение на бизнеса, наличните приходи и качеството на живот Неразвити малки и средни предприятия Липса на преработващи предприятия Липса на достатъчна инвестиционна култура и предприемчивост Ниска конкурентоспособност на бизнеса Недостиг на финансиране за формиране на бизнес инициативи и създаване на бизнес среда Ограничен достъп до съвременни технологии Липса на бизнес статистика на общинско ниво Липса на научно техническо обслужване Режимни ограничения на плодородни и атрактивни земи и територии по силата на подзаконови и поднормативни документи Недостатъчно развити публично-частни партньорства
---	--

Селско стопанство	
<ul style="list-style-type: none"> • Предимно равнинен ландшафт • Много висок процент на обработваемата земя • Развито селско стопанство, вкл.зеленчукопроизводство • Преобладаващи земеделски земи • Повсеместно производство на житни култури, плодове и зеленчуци • Значителен опит в животновъдството и птицевъдството • Благоприятни условия за развитие на трайни насаждения и зеленчуци • Наличие на напоителни системи • Наличие на селскостопанско летище 	<ul style="list-style-type: none"> • Разпокъсаност на обработваемата земя • Недостатъчното използване на поземлените ресурси за производство на земеделска продукция • Недостатъчна степен на механизация и използване на торове и пестициди • Ниска степен на концентрация на селскостопанското производство • Липса на собствен инвестиционен капитал на селскостопанските производители • Раздробеност на животновъдните стопанства
Туризм	
<ul style="list-style-type: none"> • Уникални природни ресурси (защитени територии, морски бряг с плаж) • Дълъг и достъпен морски бряг • Наличие на лечебна кал и минерални извори • Богато културно-историческо наследство и археология • Свободна и относително евтина работна ръка • Сравнително добре развита основна инфраструктура • Традиции в обслужване на отдих и рекреация • Съхранена природа и наличие на водни площи, подходящи за туризъм и спорт 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на подходяща туристическа инфраструктура в общината • Неразвити транспортни връзки за нуждите на туризма • Липса на маркетингова стратегия и практика на местните туристически фирми • Информационен дефицит и липса на квалификация • Незавършени мероприятия по брегоукрепването • Наличието на действащ военен полигон • Неразвита материална база за рекреативен туризъм спрямо потенциала на общината • Липса на собствен инвестиционен капитал на местните предприемачи в туризма

Техническа инфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> • Гранична община (с ГКПП) • Висока гъстота на пътната мрежа • Осигурени транспортни връзки с Румъния • Наличие на достатъчно водни ресурси • Общината се обслужва от първокласен път • Пространствено добре развита пътна мрежа • Добре развита електроенергийна мрежа с възможности за допълнително натоварване • Целогодишно ветрово натоварване с възможност за използване на вятърната енергия 	<ul style="list-style-type: none"> • Амортизирана и недостатъчна транспортна инфраструктура • Влошено състояние на участъци от републиканската пътна мрежа • Лошо състояние на местната пътна мрежа • Липса на ж.п. линия, обслужваща общината • Недоизградена или липса на водопроводна и канализационна мрежа в град Шабла и селата от общината • Високи загуби (над 80%) на питейна вода поради амортизирана водопреносна мрежа • Неблагоустроени жилища • Окаяно състояние на съоръженията от напоителните системи • Недостатъчно развита съобщителна инфраструктура • Ниска енергийна ефективност при задоволяване на енергийното потребление
Екологични условия и рискове	
<ul style="list-style-type: none"> • Екологично чист регион • Разположение на общината в екологично съхранена природна среда • Районът на общината е със специфична флора и фауна, с представители на няколко фитогеографски и зоогеографски зони, с редки и изчезващи видове, включени в Червената книга на България, ендемити и реликти и голямо разнообразие от ценни лечебни растения; 	<ul style="list-style-type: none"> • Неконтролирано замърсяване на водните басейни • Незавършени мероприятия по брегоукрепването • Липса на система за сметосъбиране • Отсъствие на автоматизирани пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух • Съществуват множество нерегламентирани сметища и стари замърсявания • В общината се наблюдава намаляване на биологичното разнообразие в резултат на антропогенно въздействие.

Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Макроикономическа стабилизация • Членство в ЕС • Създаване на пазар на земята • Нарастващ интерес към алтернативните форми на туризъм – културен, познавателен, екотуризъм в национален и международен мащаб • Включване на най-забележителните обекти на територията в общ туристически продукт с други съседни общини • Прилагане на национални и регионални програми за заетост • Повишения интерес към България като бъдещ член на ЕС при добра реклама и създаване на “Имидж” са добра възможност за привличане на инвестиции и развитие на туризма • Подобряване на структурата на земеползване чрез земеустройствени и комасационни проекти в землищата, което заедно с пазара на земята ще създаде възможност за по-уедрено земеделие; • Възстановяване и активно ползване на напоителните системи • Изграждане на пазарна инфраструктура за пласмент на селскостопанската продукция • Създаване на система за научно и информационно обслужване на селскостопанските производители • Използване на Предприсъединителните фондове и Структурните фондове и Кохезионния фонд и за развитие на регионалната инфраструктура 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на достатъчен капацитет за усвояване на средствата от фондовете на ЕС. • Ограничаване и <i>противопоставяне</i> на инвеститорския интерес към уникалните природогеографски ресурси на община Шабла • Отлив на инвестиционни инициативи за развитието на туризма • Задълбочаване на различията между областта и общината • Населените места да продължат регресът си в стандарта • Задълбочаване тенденцията на неблагоприятна демографска структура • Изчезване на основни звена от социалната инфраструктура • Да продължи миграцията на млади хора към Каварна, Добрич и Варна • Задълбочаване на вътрешно-общинските различия • Липса на средства на общинско ниво • Намаляване на институционалната подкрепа • Замърсяване на региона и крайбрежните води • Спиране на брегоукрепителните мероприятия • Увеличаване на неблагоприятните последици от абразията • Високи цени на ел.енергията и водата • Да продължи локалното замърсяване от незаконни сметища около населените места • Постепенно разрушаване на изключително ценни обекти на културното наследство и реална

<ul style="list-style-type: none"> • Развитие на концесиите като форма за привличане на външен капитал • Инвестиции в регионална и местна инфраструктура, осигуряващи достъп до европейските инфраструктурни мрежи • Интеграция на трансграничните райони 	<p>заплаха за унищожение на някои от тях или части от тях</p> <ul style="list-style-type: none"> • Забавяне изграждането на водещите обекти от туристическата инфраструктура • Хроничен недостиг на финансови средства за доизграждане и поддържане на общинските пътища
--	--

ЧАСТ II. СТРАТЕГИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

1. ПОДХОДИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Последователността в разработване на стратегическата част на Общинския план е определена с утвърдените Методически указания на МРРБ. Тя включва няколко основни етапа:

- Определяне на стратегическите насоки за развитие на община Шабла при отчитане влиянието на системата от фактори със стимулиращ и със задържащ характер;
- Формулиране на визия и основната цел на Общинския план;
- Декомпозиране на основната стратегическа цел на цели на развитието по основни направления:
 - икономическият сектор,
 - човешки ресурси,
 - жизнената среда,
 административен капацитет.
- Формулиране на комплекс от мерки (действия) по реализацията на основната и на стратегическите цели на плана. Предлаганите мерки са реалистични от гледна точка на възможностите за тяхното осигуряване – ресурсно (финансово-инвестиционно, кадрово, институционално и др.). Същите са и времево ориентирани. Конкретното параметриране на предлаганите мерки е извършено в последния стадий (пета стъпка);
- Финализиране на плана чрез разработване на индикативната финансова таблица и на система за неговото управление.

2. ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

Общи фактори на развитието

Социално-икономическото и инфраструктурно развитие на общината ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори:

- стимулиращи развитието;
- задържащи развитието.

Програмно-целевата част на Общинския план за развитие е базирана основно на очакваното въздействие на система от условия и фактори, които ще имат положително, позитивно въздействие върху комплексното развитие на община Шабла. В това отношение е акцентирано на отчитането на стратегическите измерения на факторите със стимулиращо влияние, засягащи:

- Използване на природно-климатичните и почвено-биологични ресурси на територията за развитие на аграрния сектор и затваряне на цикъла „селскостопански суровини – преработваща промишленост“;
- Развитие на туризма, чрез използване на разполагаемите в общината богати туристически ресурси;

- Развитие на свързани с туризма и селското стопанство отрасли, като строителство, преработвателна промишленост, услуги и др., които се очаква също да получат силно динамично развитие през периода на действие на плана;
- Концентрацията на функции в общината и в административния ѝ център, които увеличават икономическия, административния и обслужващия им потенциал.

Развитието на община Шабла ще изпитва и съпътстващото влияние на **фактори със задържащ характер**. Такива са:

- Транспортно-комуникационните предизвикателства на транспортните трасета с национално и регионално значение, които пресичат територията на общината – общината остава периферен район;
- Инфраструктурни дефицити, чието преодоляване изисква много време и средства;
- Липсата на човешки ресурс с необходимото качество като образование и професионални умения и административен капацитет;
- Липсата на изградена бизнес среда в общината;
- Наличието на диспропорция между потребността от публични инвестиции (за кадастър и устройствено планиране, за местни пътища, за улични нови настилки, за канализация, за разнообразни благоустройствени мероприятия и други подобни) и очакваните възможности за бюджетно осигуряване на средства за капиталови разходи.

Една от основните задачи на Общинския план е създаване на организационно-управленски и инвестиционни условия за разширяване на кръга от фактори със стимулиращ развитието характер и постепенното ограничаване и елиминиране на факторите, задържащи комплексното развитие на община Шабла.

3. ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

Визия за развитие на общината

Визията за община Шабла през следващите години е предварителна представа за бъдещото ѝ състояние, формулираща желано и очаквано развитие. Тя се базира на възможностите за реализация на стратегическите насоки за развитие на общината и очакванията за постигане на стратегическите цели и приоритети, т.е. на общинския план за развитие на община Шабла в периода до 2013 г. В този смисъл визията за община Шабла може да бъде представена по следния начин:

„Община Шабла:

- *общност на населени места със съхранена природа и качествено подобрена жизнена среда,*
- *туристически център с национално и международно значение,*
- *с модерно и екологосъобразно селско стопанство,*
- *привлекателна за живот и работа.”*

Цели и приоритети на общинския план

Формулирането на целите на развитието и мерките за тяхното постигане е част от същността на стратегическия раздел на Общинския план. От начина на целепологане до голяма степен се очертават и възможностите за изпълнение на стратегическите насоки в развитието на общината през плановия период. Същите се дефинират чрез:

Целите определят основните насоки и очакваните резултати, които следва да се постигнат при реализацията на плана за развитие. Те са елемент на провеждана политика за постигане на определени, предварително зададени (очаквани) резултати от развитието на общината. В Общинския план са заложили **основна (главна) цел** и няколко **стратегически цели** на развитието:

- Основната цел е свързана с очакваните и желани насоки на развитието, съобразени с формулираната *визия* на общината. Постигането на общата цел на Общинския план се свързва с изпълнението на стратегическите цели (формулирани чрез декомпозирането на основната цел на плана);
- Стратегическите цели конкретизират основната цел на Общинския план, отчитайки спецификата на отделните функционално-секторни направления на общинското развитие. Степента на конкретизация на стратегическите цели се постига чрез формулиране на отделни приоритети, мотивите за подреждането на приоритетите и очакваните резултати от постигане на стратегическите цели.

Приоритетите дефинират ключовите области, в които общината и общинското ръководство ще се намесят за постигане на заложените цели. В този смисъл те са с конкретен израз и изискват подреждане на предприеманите действия за постигане на стратегическите цели, при отчитане на конкретните, реални ресурсни условия и възможности на територията на общината. Приоритетите могат да имат отношение към реализацията на повече от една от стратегическите цели на плана;

Мерките включват конкретни действия, свързани с реализацията на целите и приоритетите на плана. Те обхващат отделни програми, проекти, планове и други действия с инвестиционен и организационно-управленски характер, които са финансово, кадрово и институционално параметрирани, времево ситуирани в срока на действие на Общинския план. Отделните мерки се обвързват с една или повече на брой стратегически цели.

• Цели на общинския план

Главната цел на плана за развитие на община Шабла за периода 2005-2013 г. е: **Постигане на устойчиво развитие чрез стабилни темпове на икономически растеж и подобряване качествата на жизнената среда на основата на разполагаемите ресурси и потенциали на територията**

Така формулираната главна цел на Общинския план има отношение към редица обособени стратегически насоки за развитие на община Шабла, свързани с:

- Създаване на условия за постигане на устойчив икономически растеж;

- Преодоляване на дисбалансите в икономическото развитие и инфраструктурното осигуряване на територията чрез насочване на инвестиционния интерес за използване на наличните ресурси и потенциали на територията;
- Повишаване на качествата на жизнената среда;
- Подобряване качествата на човешкия ресурс;
- Разширяване и подобряване на административния капацитет за реализация на Общинския план;
- Стимулиране на междуобщинското (в рамките на област Добрич) сътрудничество при реализация на мерки от взаимен интерес.

Главната цел на Общинския план се декомпозира на следните стратегически цели:

Цел 1. Динамично развитие на общинската икономика, чрез стимулирано развитие на бизнес среда, по-ефективно използване на икономическия потенциал и подобряване инвестиционната привлекателност на общината

Първата стратегическа цел е насочена към доближаване/постигане на средните показатели за икономическо развитие на общината спрямо тези за общините от област Добрич и Североизточния район за планиране. Това ще се постигне чрез реализацията на приоритети и мерки, насочени към създаване на активна бизнес среда, по-пълното използване на наличния икономически потенциал и възможностите за неговото по-нататъшно разширяване чрез използване на съществуващите ресурси на общината.

Цел 2: Балансирано развитие на инфраструктурни системи и дейности със социален и технически характер, осигуряващи условия за протичане на икономическите процеси, за постигане на стандартите на обитаването, обслужването и качествата на природната среда

Втората стратегическа цел е ориентирана към насочване на ресурсите за подобряване качествените характеристики на съществуващата техническа и социална инфраструктура и разширяване на същите чрез изграждане на нови обекти.

Цел 3. Повишаване качествата на човешките ресурси, на социалната интеграция и насочване на инвестиции в развитието на човешкия капитал

Третата цел е свързана с приоритети и мерки насочени към преодоляване на диспропорциите в заетостта, доходите, към по-добрата адаптивност на човешките ресурси към динамично променящата се икономическа среда, към инвестиране в обучение през целия живот, в условия за качество на живот, в т.ч. здраве и сигурност и т.н.

- **Приоритети на Общинския план**

Водещите приоритети на общинския план за развитие са обобщения на отделните мерки, които са важен компонент в общинската програма за реализация на плана. Съобразно формулираните цели са определени и следните приоритети на плана.

- **Приоритет 1:** Развитие на морския, балнеологичен и алтернативен туризъм чрез валоризиране на природното и културно наследство
- **Приоритет 2:** Икономическо динамизиране чрез развитие на модерно селско стопанство и услуги
- **Приоритет 3:** Укрепване на човешкия капитал и подобряване качеството на живот
- **Приоритет 4:** Развитие и модернизация на техническата инфраструктура и подобряване качествата на околната среда
- **Приоритет 5:** Институционално укрепване.

ПРИОРИТЕТ1: РАЗВИТИЕ НА МОРСКИ, БАЛНЕОЛОГИЧЕН/ЛЕЧЕБЕН И АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ ЧРЕЗ ВАЛОРИЗИРАНЕ НА ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Валоризиране на богатото природно и културно наследство *чрез развитие на балнеологичен и алтернативен туризъм с удължаване на туристическия сезон* е една от целите и неоползотворените възможности за развитие на общината. Усилията трябва да се насочат към създаване на продаваеми туристически продукти и туристически “новини”, изграждане на туристическа инфраструктура, квалификация на кадри, специализирана информация, активен маркетинг, междуобщинско и регионално коопериране, информираност и адекватно поведение на местното население, благоустрояване в основните туристически ареали.

Настоящите стопански резултати от сектор “туризъм” в общината са изключително “скромни”, в сравнение с възможните. Продаването на разширен набор от туристически услуги може да стане осезаема икономическа опора за община Шабла.

Туризмът в общината има потенциал да се развива в две основни направления:

- ✓ *В крайбрежната зона* - морски, балнеологичен, културен;
- ✓ *В тиловата зона* – селски, селски, познавателен, културен, ловен, “по специални интереси” (археология и др.).

Освен в крайбрежната зона, значителна част от антропогенните и част от природните ресурси за развитие на туризъм в общината са и в селските ѝ части. Екологизацията, естетизирането и устройването на пространствата, през които ще преминават и в които ще пребивават посетители/туристи, са заложили и в други мерки (*аграрната политика се интегрира с туристическата*). Това е шансът на общината да създаде среда за експониране и валоризиране на природни и културни ценности извън крайморските среди. Спецификата на възможните туристически продукти /освен морския/ на общината предполага сравнително кратък престой и ограничено предлагане. Това налага коопериране (включително трансгранично) за създаване на мащабни продаваеми продукти.

Културно-историческото наследство е стратегически фактор за устойчивото развитие. Неговото социализиране предстои и може да изиграе решаваща роля за превръщането му от обект на опазване в инструмент за развитие. Реконструкцията, реставрацията и консервацията на движими и недвижими паметници на културно – историческото наследство е предпоставка за развитие на културния туризъм. Предлагането на експонираните до сега обекти трябва да се разшири и обвърже с това на съседните общини.

На територията на общината съществуват обективни предпоставки за развитие на алтернативен туризъм:

- Познавателен туризъм - свързан с уникалната археология при Дуранкулашкото езеро и историческото наследство в три километрова зона и Дуранкулашкото, Шабленското и Езерецкото езера като източници за съхраняване на изключително ценни представители на флората и фауната;
- Подводен туризъм - при скалните образувания между с.Тюленово и нос Шабла;
- Зони за водомоторен спорт;
- Селски туризъм - съсредоточен в и около селата Ваклино, Божаново и Твърдица.

Реализацията на този приоритет е свързана с прилагането на пакети от мерки и действия, ориентирани към няколко специфични цели:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: ПЛАНИРАНЕ И КООРДИНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Мярка 1.1: Създаване на общинска стратегия и програма за балнеологичен и алтернативен туризъм, за ревитализиране и експониране на културно-историческото и природното наследство в общината

Разработването на стратегия и програма за развитие на туризма в общината ще позволи да се консолидират усилията ѝ за постигане на динамично туристическо развитие. Тя е необходима както за преките цели (продаваеми туристически продукти), така и за приоритизиране на съпътстващите действия (инфраструктура, благоустрояване, екология).

Мярка 1.2: Създаване на специализирана устройствена схема за развитие на туризъм в общината

Мярката е необходима както за осигуряване на инвестиционни полета, така и за координирани действия по сектори “инфраструктура” и “селско стопанство”. Схемата ще визуализира и защити интересите на туристическите ареали, ще ги предпази от неудачни инвестиции в производства и други несъвместими дейности и ще регламентира развитието на туризма и курортолечението с приоритет на калолечебните и хидроминерални ресурси.

Мярка 1.3: Създаване на нови курортни структури и изграждане на лечебни балнеологични центрове

Възможните зони за активиране са по цялото протежение на морския бряг, североизточно и от гр.Шабла и включва:

- Разширение на къмпинг “Добруджа” в северозападна посока върху общински територии;
- Изграждане на целогодишен балнеоморелечебен комплекс към Шабленската тузла;
- Обособяване на част от северната територия на Министерство на отбраната с функции за сезонен отдих
- Обособяване на зони за ползване на висококачествените минерални води в районите на с. Крапец и гр.Шабла (при Тузлата).

Обектите на туризма и отдиха с приоритет на морето включват:

- Разширяване на къмпинг "Космос" североизточно от с.Дуранкулак с яхтклуб и рибарско селище. Евентуалното изграждане на яхтено пристанище би могло да обслужва яхти от направлението: Северно-море - канала "Рейн-Майн" - р. Дунав - Черно море, както и трасета от югозападно Черно море;
- Зоните на археологиските разкопки да се изградят като зони за наблюдателен туризъм и атрактивни дейности;
- Териториите на най-северния плаж на община Шабла, които да се предвидят като зони за отдих
- Създаване на зони за отдих в местностите “Малкия ерек” и “Елнеза”;
- Комплекс за отдих при с. Крапец, включващ Ученически лагерен комплекс;
- Нов къмпинг северно от с. Крапец, рибарско селище и др;
- Развиване на зони за отдих източно от с.Крапец до морето, както и предвиждане на ново рибарско селище;
- Рибарски селища (северно и южно от н.Шабла), изградени и допълнени с територия за отдих и спорт;
- Комплекс от две обособени територии до с. Тюленово: южно /на мястото на сега съществуващата кариера да се развие специфично, вградено в скалите и с достъп до морето, ваканционно селище за целогодишен отдих/ и северно - традиционен сезонен отдих.
- Създаване на нови зони за отдих в землищата на с.Божаново, с.Твърдица и с.Ваклино;
- Ситуиране на зони за крайпътни обекти, включващи бензиностанции, заведения за хранене и търговски обекти;

- Формиране на зона за обитаване, включваща изградените постройки на предприятието за добив на нефт и газ – западно от южно рибарско селище;
- Предвиждане на зони за алтернативни енергоизточници;
- Да се търси възможност части от съществуващите буферни зони да се допълнят с функции за парк и елементи на спортни занимания, съгласувано с нормативните изисквания;

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: СЪЗДАВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ И СОЦИАЛИЗАЦИЯ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ РЕСУРСИ

Мярка 2.1: Създаване, професионална промоция и реклама на туристически продукти

Независимо от благоприятните си туристически ресурси, липсват туристически пакети и общината не присъства активно на туристическия пазар. Много от възможните елементи на туристическото предлагане в общината все още не са сглобени в цялостни продукти. Това са преди всичко експонираните културни атрактиви в общината. В следващата фаза на “валоризиране” тези ценности трябва да се превърнат в “гръбнак” на специализирани собствени продукти, а не да останат както сега само “обекти за посещение” от контингентите на черноморските дестинации на юг от общината, напр. нос Калиакра.

Сътрудничеството и кооперирането със съседни общини и контакта с посредниците в пазара на туристически продукти е настоящ дефицит в практиката и доказана необходимост за плановия период. Инициатори на действията по тази мярка трябва да станат и публичните институции (областните и общински администрации).

Мярка 2.2: Проучване и подготвяне на проекти за кандидатстване в програми, финансиращи съхраняването и социализирането на природното и културно-историческо наследство

Потребностите от инвестиции в туристическите ресурси на общината са несъизмеримо по-големи от разполагаемите ресурси. Подготовката на качествени проекти за експониране, обновяване и съхранение на културно-исторически и природни обекти е решаваща предпоставка за развитието на устойчив туризъм в общината.

Мярка 2.3: Информирание на населението за възможните инициативи и достъпните финансови източници за изграждане на туристическа инфраструктура и предлагане на туристически услуги

Освен стандартната туристическа инфраструктура (хотели и ресторанти) и обектите за посещения (културно-исторически и природни), огромно значение за алтернативния туризъм имат непрофесионалните услуги и контакта с обикновените хора. В сравнение с масовия туризъм, продуктите на алтернативния предполагат много по-широк контакт със средата и хората. Информирането, настройването, обучението и включването на хората от общината е сред важните градивни стъпки към изграждане на конкурентноспособни туристически продукти.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: КАДРОВО, ИНСТИТУЦИОНАЛНО И ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ТУРИЗМА

Мярка 3.1: Обучение на специалисти в интерпретиране и маркетинг на културно-историческото и природното наследство

Модерните методи в анимирането и експонирането на културни и природни ценности са все още малко познати и още по-малко приложени. Това може да бъде и едно от направленията за нови проекти по донорски фондове.

Мярка 3.2: Създаване на общинска информационна система за туризма и изграждане на туристически информационни центрове

Подредеността, актуалността и достъпността на туристическата информация е сред основните недъзи на българския туризъм като цяло. Създаването на мрежа от туристически информационни центрове с единна система за актуална туристическа информация е необходима стъпка в качествено развитие на туристическото предлагане в общината.

ПРИОРИТЕТ 2: ИКОНОМИЧЕСКО ДИНАМИЗИРАНЕ ЧРЕЗ РАЗВИТИЕ НА ЕФЕКТИВЕН АГРАРЕН СЕКТОР И УСЛУГИ

Община Шабла има утвърден аграрен профил с определяща роля в структурата на икономиката ѝ. Тази икономическа и социална опора за сегашно и бъдещо развитие на общината се гради върху богат природен ресурс, добри традиции и възможности за повишена ефективност. Оценен от позицията на съвременните критерии и изисквания на ЕС, аграрният сектор на общината съдържа много недостатъци и в същото време, неизползвани потенциали. Наред с пазарно ориентирани производства и услуги, общината носи бремето на много бедни натурални и полу-пазарни стопанства. Подпомагането им и извеждането на част от тях до нивото на пазарно-ориентирано производство е също част от целевия пакет за развитие на аграрния сектор и селските райони на общината като цяло.

От значение за изпълнението на формулирания приоритет е и включването на общината в обхвата на един от районите за целеносочено въздействие в Североизточния район за планиране – „изостанал селски район”. Това налага трайна ориентация на общината към развитието на този сектор и през новия планов период, в рамките на който следва да се приложат критерии и изискванията на ЕС към аграрния сектор.

Приоритетното развитие на селското стопанство и туризма ще осигури растеж в икономиката на община Шабла, а ускоряването на действията за постигането на целите ще доведат до по-бързото нарастване на заетостта и доходите на населението.

Услугите, и в частност бизнес услугите са друг важен динамизиращ фактор за развитието на общината. Понастоящем те почти не са развити в общината.

Целите и мерките по този приоритет се насочват в следните *основни направления*:

- **преодоляване на недостатъците** в развитието на селското стопанство - ниска принадена стойност, слаба организираност и пазарна инфраструктура, слабо присъствие на научно обслужване и необходими професионални умения, ниска ефективност;
- **разширяване на комплекса от дейности (оползотворяване на ресурси)** – модерно животновъдство, увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини), поливно земеделие, интензивно зеленчукопроизводство, биологично земеделие, преработващи предприятия, екологизация, включване на алтернативния туризъм като съпътстваща дейност (допълнителни доходи и “култивираща” поведението на всички);
- **изграждане на активна бизнес среда**, основен елемент на която са бизнес услугите.

На тази основа се залагат следните специфични цели и мерки:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: ОПТИМАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ

Мярка 1.1: Изготвяне/актуализация на земеустройствени проекти и схема за райониране на културите

Тези проекти са необходима основа както за доброволна комасация, така и за устройване на полската инфраструктура. Общината се нуждае и от актуална, масово достъпна схема за райониране на културите според почвено-климатичните условия.

Мярка 1.2: Подмяна и увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини)

- Максимално оползотворяване на възможностите по програми на европейските фондове;
- Съдействие за комасация на необходимата земя;
- Маркетингане на възможностите за привличане на инвеститори.

Мярка 1.3: Увеличаване на площите за поливно земеделие чрез обновяване и доизграждане на напоителните системи

- Инициране на публични проекти за възстановяване на напоителните системи;
- Актуализация и картиране на микрорайоните, подходящи за поливно земеделие;
- Информационна, методическа и организационна помощ за създаване на сдружения за напояване.

Мярка 1.4: Подобряване на достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта

- Изграждане, отводняване и стабилизиране на селскостопански пътища;

- Устройване на полски чешми, крайпътни залесявания, заслони, места за почивка.

Тази лека инфраструктура ще има двойствено използване – от стопаните и от посетители – туристи/пътници.

Мярка 1.5: Развитие на производството на екологично чиста селскостопанска продукция

Тази мярка включва:

- *Популяризиране и стимулиране на биологичното земеделие.* Популяризирането се реализира чрез масово достъпни информационни материали за добри практики и консултации (в агро-бизнес центрове). Стимулирането става по две направления – по-изгодна пазарна реализация на продукцията и леснодостъпно осигуряване на компост за наторяване. Мярката е в пряка зависимост от осигуряване на условия за поливно земеделие;
- Производство на екологично чиста продукция с приоритет към зърнопроизводството, зеленчукопроизводството, мед, варива и др.

Мярка 1.6: Изграждане на земеделска инфраструктура

- *Създаване на зеленчукова борса с регионално значение* - с осигуряване на съответстваща инфраструктура - прецизиране на пътно-транспортните връзки, както и развитие на съществуващото летище, западно от с.Езерец
- *Създаване на борса за мляко и месо* - след допълнително проучване на ефективите при развитие на стопанските дворове в гр.Шабла и подцентровете с. Ваклино, с. Дуранкулак и с. Крапец.

Мярка 1.7: Създаване на затворен цикъл на производство и преработка на селскостопанската продукция

Мярката включва устройствени проекти, уреждане на собствеността на земята, осигуряване на инфраструктура и маркетинг за привличане на инвеститори. Възможността за финансиране на публичните инвестиции ще бъде осигурена както от национален източник, така и от чуждестранни донорски фондове (структурните фондове на ЕС).

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: ПОДОБРЯВАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В АГРАРНИЯ СЕКТОР

Мерките, които следва да се реализират, включват:

- Осигуряване на масов достъп до актуална информация и повишаване на научното обслужване в аграрния сектор;
- Създаване на център за консултиране и стартиране на собствен бизнес в областта на фермерството и създаване мрежа от ферми за производство на зърнени култури и животинска продукция;

- Внедряване на системи за управление на качеството;
- Утвърждаване на сертификационния подход в аграрния сектор;
- Подкрепа на млади фермери - обучение и административни поощрения;
- Информационни форуми за запознаване с националните стратегии и програми свързани с аграрния сектор.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: РАЗВИТИЕ НА УСЛУГИТЕ И ИЗГРАЖДАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА БИЗНЕС СРЕДА

Основна цел на общинското развитие е привличане на инвеститори. Общината се нуждае от нови инвестиции, които водят до разкриване на нови работни места и до повишаване растежа на общинската икономика, при спазване на изискванията за екологизация на средата. Инвестиции са необходими във всички сектори на общинската икономика, като с предимство следва да бъдат насочени към селското стопанство, туризма и услугите.

Коефициентът на предприемачество е много нисък в общината (един от най-ниските в страната). Подкрепата за предприемачеството, която до голяма степен е и подкрепа за нови инвестиции, е свързана с развитието на бизнес инфраструктурата и бизнес услугите в общината и достъпа до тях, до предоставянето на възможности за обучение на нови предприемачи, до консултантски услуги, свързани с изготвяне на проекти, пазарната конюнктура и т.н.

Много ниско е и равнището на ползване на информационните и комуникационни технологии от бизнеса и населението в общината.

Реализацията на Общинския план за развитие е свързана с изискването на територията на общината да бъде създадена съответната инфраструктура, дейностите на която са свързани с определено подпомагане на бизнеса. В основната си част това са институционални структури и неправителствени организации, реализиращи услуги в подкрепата на бизнеса. Такива са банковите и застрахователните организации, браншови организации, агенции за недвижими имоти, тържища и др. Важно условие за ефективността от дейността на организациите и структурите, оказващи услуги в подкрепа на бизнеса е не само техният брой и капацитет, а и реалната им дейност, измерваща се с качествата на създадената бизнес среда.

Една част от тези услуги следва да започнат да се развиват в общината и тези дейности е необходимо да се подкрепят от общинския план, за друга част общината следва да намери подходящите канали за включване в регионални мрежи на бизнес и консултантски услуги, които да имат съответна локална точка в общината с оглед обслужване на местния бизнес. За целта общината следва да търси партньорство с други общини за успешно инициализиране на проекти.

Създаването на Консултативен съвет за икономическо развитие в общината е друга форма на институционализиране на бизнес средата.

ПРИОРИТЕТ 3: УКРЕПВАНЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ

Качеството на човешкия ресурс е едно от важните стратегически изисквания за постигане на определена конкурентоспособност на общината както в икономическото развитие, така и в социалната сфера.

Основните индикатори за качествата на човешкия ресурс са:

- образователното равнище на населението;
- квалификационната подготовка и професионалните умения на работната сила;
- възможността за адаптивност на човешкия ресурс към бързо променящите се условия на труд.

Критериите за възможностите на човешкия ресурс да отговори на повишените динамично променящите се изисквания на производствения и обслужващия процес са свързани с:

- наличието на съответствие между потребностите на бизнеса от изпълнителски кадри с необходимата квалификация и умения;
- подобряване на общото образователно равнище на населението (вкл. и по линия на езиковото и ИКТ подготовка на учениците в средното училище);
- създаване на условия за обучение през целия живот (периодична квалификация и преквалификация) и др.

В Общинския план се залага определена зависимост между качествата на човешкия ресурс и възможността за изграждане на нужния административен капацитет. От това до голяма степен се определят и възможностите за успешна реализация на целите, приоритетите и мерките на плана. От качествата на общинската администрация се определят и възможностите да осъществяване на функции по:

- координацията и партньорството с бизнеса, браншовите и другите неправителствени структури;
- общински маркетинг и реклама;
- наблюдение, анализ и оценка (мониторинг) на изпълнение на Общинския план.

В рамките на общината е съсредоточена демографска маса с не особено благоприятни качествени характеристики по отношение на образованието и квалификацията, грамотност, здравна и екологична култура, безработица и икономическа активност. За ангажирането на човешкия ресурс и за ограничаване на миграцията са необходими адекватни дейности, насочени към постигането на няколко специфични цели:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ И ПОСТИГАНЕ НА СЪОТВЕТСТВИЕ С ИЗИСКВАНИЯТА НА ПАЗАРА НА ТРУДА

Изискванията на съвременния пазар на труда налагат нова политика по отношение на образователните и квалификационни характеристики на трудовите ресурси. От една страна това е свързано с реализирането на мерки, насочени директно към работната

сила в общината, с оглед засилване на нейната конкурентноспособност, от друга страна – към политиките на местните пазари на труда, които следва да се приспособят към специфичните нужди на региона, а именно повишаване на квалификацията на трудовите ресурси в селското стопанство и туризма, услугите и предприемачеството.

Осъществяването на мерките, дейностите и проектите за повишаване качеството на човешкия потенциал в общината следва да се реализира в партньорство между регионалните и местните власти и социално-икономическите партньори, в т.ч. училищата, бизнеса, териториалното бюро по труда, неправителствения сектор. За целта трябва да се използват всички възможности, които се предлагат за финансова подкрепа на тези мерки и проекти от действащите оперативни програми и новите оперативни програми 2007-2013 г., както и различните инициативи на ЕС и национални програми.

Особеностите на местните потенциали и пазар на труда налагат усилията да се насочат в две основни направления:

Мярка 1.1: Подобряване условията за трудова заетост чрез повишаване професионалните умения на работната сила

Дейности:

- Засилване на връзките между средните училища и професионалната реализация на младите хора чрез профилиране на паралелки, директно насочени към стратегическата специализация на общината;
- Насочване на активните политики на пазара на труда към обучения и квалификации, даващи възможност за конкретна трудова реализация в региона, чрез разработване на програми и курсове за обучение, директно насочени към изискванията на стопанската дейност в общината. Мерки за насърчаване на заетостта сред младежите, ромите, социално слабите, инвалидите;
- Изграждане на система за непрекъснато професионално обучение и вписването в образователната система на общината;
- Обучение в използване на информационни и комуникационни технологии;
- Стаж за млади хора;
- Разработване на проекти за обучение, които ще бъдат избираеми по Структурните фондове на ЕС.

Мярка 1.2: Подобряване на образователните услуги за населението

Дейности:

- Подобряване материално техническата база на училища и детски градини;
- Повишаване на квалификацията на педагогическите и управленски кадри в системата на основното и средното образование;
- Предотвратяване на спада в преждевременното напускане на училище и повишаване достъпа до начално, целево и третично образование с подчертан акцент към групите в неравностойно положение;

- Гъвкавост по отношение голямото движение на ученици, свързано с общата миграция на населението в региона;
- Ефективност на взаимодействието с родителската общност и училищните настоятелства;
- Подобряване на средата за обучение с оглед осъществяване на преход към информационно общество: компютъризиция на училищата съобразно количествените параметри и етапи, заложи в Националната стратегия за ИКТ; достъп до Интернет; въвеждане на ИКТ в образователния процес, увеличаване на извънкласната подготовка по компютърни умения

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: ПОВИШАВАНЕ ДОСТЪПА И КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ УСЛУГИ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО

Мярка 2.1: Подобряване ефективността на здравната система

Тук се включват както вътрешни действия за усъвършенстване дейността на системата и подобряване качеството на здравните услуги, така и организационни, свързани с предлагането и достъпа до тях:

- Разширяване обхвата на профилактичната дейност;
- Подобряване качеството на извънболничната помощ;
- Осъвременяване на материалната база и обновяване на медицинската апаратура;
- Намаляване броя на здравно неосигурените лица;
- Засилване на здравнообразователната превенция във и извън училище;
- Развитие на сътрудничеството с НПО за подготовка и реализиране на проекти в сферата на здравеопазването.

Мярка 2.2: Развитие на социалните услуги

Социалните услуги са допълваща дейност, тясно свързана със здравето на населението и успешното им прилагане допринася значително за повишаване качеството на живот. Тенденцията е за подобряване състоянието на съществуващите институции и усъвършенстване на дейностите. Усилията на общината предимно следва да се насочат към:

- Ремонт и модернизация на средата и условията в социалните заведения;
- Привличане на НПО за участие в предоставянето на социални услуги.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА, СПОРТА И МЛАДЕЖКИТЕ ДЕЙНОСТИ

Мярка 3.1: Осъществяване на партньорство между местната власт, културните институции, неправителствения сектор и бизнеса за решаването на конкретни проблеми и реализация на съвместни проекти

- Обвързване на културните дейности с туристическата индустрия, стимулиране на културния и фестивален туризъм. Разширяване и разнообразяване на

културния календар и провеждане на конкурси и празници на изкуствата, фолклора и традициите;

- Опазване, експониране и социализиране на културно-историческото наследство;
- Обвързване на културните дейности с различните форми на туризма и тяхното стимулиране;
- Превръщане на местните културни институти в съвременни духовни центрове за разпространение на информация, знания и съхранение на традиции;
- Създаване на условия и насърчаване на предприемачеството в сферата на културата;
- Приобщаване на децата и младежите към общозначимите ценности и активното им участие в културните процеси;
- Постигане на по-висок капацитет за намиране на алтернативни финансови източници.

Мярка 3.2: Развитие на спорт и младежки дейности

- Създаване условия за развитие на младите и хора и защита на децата;
- Модернизация на спортните съоръжения в общината. Създаване на условия за развитие на спортен туризъм;
- Подобряване на качеството на съществуващата и разширяване на училищната спортна база;
- Публично-частно партньорство при ползване на спортните обекти.

ПРИОРИТЕТ 4: РАЗВИТИЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВАТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Възможностите за развитие до голяма степен се определят от степента на развитие на техническата инфраструктура и се редуцират значително от съществуващите инфраструктурни различия между отделните общини и райони в общините. Подкрепата за развитие и модернизация на инфраструктурата в общината е от определящо значение за включване на всички населени места в процеса на развитие, увеличаване на местната инвестиционна атрактивност и конкурентнособност и интегриране на общината в регионален план, при непрекъснати грижи за подобряване качествата на околната среда.

С развитието на основната инфраструктура, политиката за регионално развитие следва да постигне:

- Осигуряване на условия за устойчив икономически растеж, заетост и балансирано териториално развитие на общината и хармонично изграждане на елементите на инфраструктурата, съобразно техния специфичен потенциал и инфраструктурни дефицити

- Подобряване на качеството на инфраструктурните услуги, в съответствие с очакваното търсене на различните видове инфраструктура
- Подобряване условията на живот чрез подобряване качествата на околната среда,

което определя специфичните цели за изпълнение в рамките на този приоритет:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1. ДОИЗГРАЖДАНЕ И МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА В АКТИВНАТА ТУРИСТИЧЕСКА ЗОНА

Инфраструктурното обслужване е ключов фактор, стимулиращ развитието на бизнеса и предпоставка за използване на специфичните потенциали на общината.

Инвестициите, свързани с техническата инфраструктура са основен фактор за регионална конкурентноспособност, за повишаване мобилността на населението, за навлизане на информационните и комуникационни технологии, намаляват цената и увеличават възможността за оптимално усвояване на крайбрежния потенциал.

Дейностите за постигане на тази специфична цел ще се групират в няколко мерки, а именно:

Мярка 1.1: Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна инфраструктура

- Реконструкция на водопроводната мрежа на гр. Шабла;
- Изграждане водопроводна мрежа гр. Шабла – къмпинг “Добруджа”;
- Изграждане водопроводна мрежа с. Дуранкулак – къмпинг “Космос”;
- Изграждане водопроводна мрежа с. Крапец – с. Езерец;
- Изграждане на водопроводно мрежа с. Дуранкулак – Граничарски плаж;
- Изграждане на вътрешна водопроводна мрежа с. Езерец;
- Подобряване на водоснабдяването на с. Дуранкулак чрез изграждане на водоем;
- Изграждане на вътрешна водопроводна мрежа с. Крапец;
- Изграждане на вътрешна водопроводна мрежа с. Тюленово;
- Изграждане на водоснабдителна мрежа за новоотредените терени за строителство по крайбрежната зона.

Мярка 1.2: Доизграждане на канализационната инфраструктура в крайбрежната зона

- Канализация гр. Шабла;
- Канализация гр. Шабла – централна градска част;
- Канален колектор – с. Дуранкулак – Граничарски плаж;
- Канализация с. Дуранкулак;

- Канализация с. Крапец;
- Напорен тръбопровод гр. Шабла – ПСОВ Шабла;
- Заустване на отпадъчни води от ПСОВ Шабла;
- ПСОВ с. Дуранкулак;
- ПСОВ с. Крапец.

Мярка 1.3: Предотвратяване и ограничаване на свлачищните процеси

- Брегоукрепване – къмпинг “Космос” с. Дуранкулак;
- Брегоукрепване - къмпинг “Добруджа” гр. Шабла;
- Брегоукрепване – с. Крапец;
- Брегоукрепване - Нос Шабла;
- Корекция дере - гр. Шабла.

Мярка 1.4: Ремонт и реконструкция на общинската пътна мрежа, обслужваща активната туристическа зона

- Изграждане път Шабла /езерото/ - къмпинг “Добруджа” – Шабленска тузла – Фар Шабла;
- Ремонт местен път Дуранкулак- къмпинг “Космос”;
- Нова пътна мрежа с.Дуранкулак – Граничарски плаж;
- Ремонт на общинска пътна мрежа IV-29611 Крапец – Морски бряг;
- Реконструкция на МП Шабла – Езерец – Пролез;
- Реконструкция пътна мрежа Езерец – Морски бряг;
- Изграждане път с.Крапец – зона “север” – зона “юг”;
- Реконструкция на улична мрежа гр. Шабла;
- Доизграждане, ремонт и поддържане на местната пътна мрежа, обслужваща вилните зони;
- Поддържане добро експлоатационно състояние на пътища, водещи до интересни обекти за посещение.

Мярка 1.5: Разширяване и поддържане на техническите параметри на електроенергийната мрежа

- Изграждане на нови трансформаторни постове (мачтов тип) за вилните зони и присъединяването им към мрежата средно напрежение (СН);
- Изграждане на нови трансформаторни постове в гр. Шабла и селата Крапец и Тюленово (със съответните кабелни връзки и въздушни електропроводи СН);

- Реконструкция на мрежата ниско напрежение (НН) за отделните квартали на Шабла и вилните зони, а също и за селата Крапец и Тюленово.

Мярка 1.6: Усъвършенстване и развитие на съобщителната инфраструктура

- Разширяване и модернизация на телекомуникационната мрежа и предлагане на съвременни съобщителни услуги;
- Увеличаване на броя на обществените места за достъп до информационни и комуникационни технологии и Интернет /телецентрове/;
- Доизграждане и развитие на GSM мрежата.

Мярка 1.7: Туристическа инфраструктура

- Яхтено пристанище гр. Шабла;
- Яхтено пристанище с. Дуранкулак;
- Инфраструктура Рибарско селище-юг гр. Шабла;
- Рибарско селище с. Крапец;
- Рибарско селище с. Дуранкулак;
- Рибарско селище с. Езерец;
- Рибарско селище с. Тюленово.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2. ДОИЗГРАЖДАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА, СТИМУЛИРАЩА БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

Мярка 2.1: Доизграждане и поддържане на транспортната инфраструктура за балансирано териториално развитие на общината

- Подобряване състоянието на републиканската пътна мрежа;
- Поддържане в добро експлоатационно състояние на общинската пътна мрежа, обслужваща отделните населени места в общината:
 - Ремонт на общинска пътна мрежа- път IV-90008 Шабла-Горичане- Пролез;
 - Ремонт на общинска пътна мрежа - път IV-90004 Ваклино-Смин-Черноморци;
 - Ремонт на общинска пътна мрежа- път IV-90106 Горун-Тюленово;
 - Ремонт на общинска пътна мрежа- път IV-20086 Дуранкулак-Граничар;
 - Ремонт на общинска пътна мрежа- път IV-29084 Захари Стояново-Черноморци.
- Реконструкция и изграждане на улична мрежа в населените места от община Шабла;

- Реконструкция на мостове и съоръжения.

Мярка 2.2: Доизграждане и реконструкция на амортизираната водопроводна мрежа в общината

- Изграждане водопроводна мрежа помпена станция с. Смин - с. Ваклино;
- Изграждане водопроводна мрежа с. Дуранкулак – с. Граничар;
- Изграждане водопроводна мрежа водоем с. Горичане;
- Изграждане водопроводна мрежа водоем с. Захари Стояново;
- Изграждане на водопроводна мрежа с. Черноморци.

Мярка 2.3: Доизграждане на канализационната и мелиоративна инфраструктура в общината

- Реконструкция помпени станции, мелиоративни съоръжения и системи в община Шабла;
- Изграждане на напоителни канали към естествени водоизточници -община Шабла;
- Канализация с. Ваклино.

Мярка 2.4: Повишаване на енергийната ефективност и поддържане техническите параметри на електроенергийната мрежа

- Разработване на програма за енергийна ефективност с проекти за саниране на обществени сгради;
- Цялостна реконструкция – енергийно ефективно осветление – община Шабла;
- Битова газификация гр. Шабла;
- Изграждане на ветрови електроцентрали;
- Поддържане на електроразпределителната мрежа СН в общината;
- Ремонт и реконструкция на електроснабдителната мрежа НН в селата.

Мярка 2.5: Доизграждане и развитие на съобщителната инфраструктура

- Подобряване на телекомуникационното обслужване в малките населени места на основата на нови цифрови телефонни централи;
- Осигуряване на далекосъобщителни услуги в икономически изостаналите райони на общината.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3. ТРАЙНО ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЩИНАТА

Спецификата на околната среда на община Шабла изисква поддържане на баланса на екологичното състояние, което е още по-важно предвид водещите туристически

функции. Мерките по тази комплексна цел са свързани както с инвестиционни дейности (доразвитие и обновяване на инфраструктурите, пряко свързани с опазване на околната среда – канализации, пречиствателни съоръжения, депа за твърди отпадъци, укрепителни съоръжения, зелени площи, залесявания и т.н.), така и с програмни, организационни, мониторингови, контролни и образователни дейности.

Мярка 3.1: Устройствени и технологични мерки за опазване, съхраняване и възстановяване на околната среда.

- Определяне на реални параметри за “5-километровата” и “200-метровата” зони съгласно наредба по.2 / 95 на МТРС със съобразно конкретните природни условия и антропогенни въздействия към 31.12.2004 г., както и измененията на ЗУТ и съпътстващите го Наредби №№ 7 и 8, влезли в сила към 31.08.2005г.
- Фиксиране на зони с реални координати, в които ще бъде запазен автентичния ландшафт на крайбрежието, по направлението с.Ваклино - с.Твърдица;
- Създаване на ограничителен режим върху територията на нефтодобива, вкл. намаляване на активната площ, демонтиране на съоръженията и възстановяване на околната среда;
- Опазване на плажните ивици и дюните;
- Включване в експлоатация на нова пречиствателна станция, източно от гр.Шабла;
- Продължаване на забавените в последните години брегоукрепителни мероприятия по крайбрежието, източно от н. Шабла, с. Крапец и с.Дуранкулак.

Мярка 3.2: Премахване на нерегламентираните сметища, организиране на събирането, депонирането и третирането на твърдите отпадъци

- Изработване и приемане на общинска програма за управление на твърдите отпадъци, в т.ч. битови и строителни;
- Подобряване на съществуващите практики и условия за събиране и транспортиране на отпадъците и редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци в община Шабла чрез компостиране;
- Ликвидиране на нерегламентирани сметища в общината;
- Въвеждане на система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на ТБО в населените места от общината;
- Изграждане на претоварни площадки за ТБО на населените места от общината;
- Изграждане на депо за строителни и ТБО в община Шабла /изместване извън "5-километровата" зона на съществуващото сметище (южно от с.Езерец)/.

Мярка 3.3: Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии

- Включване на Дуранкулашкото езеро в списъка на защитените местности с разработване на специален проект за познавателен туризъм и научно-приложни изследвания;
- Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината.

Мярка 3.4: Екотуризъм и екологично поведение на населението и туристите

Мярката включва както конкретни проекти, така и образователни, обучителни и информационни програми за повишаване на екологичната култура и мотивация на населението и туристите за опазване на околната среда:

- Екопът “Дуранкулашко езеро – Шабленско езеро”;
- Шабленското и Дуранкулашкото езера – богатствата на Приморска Добруджа;
- Провеждане на действия за повишаване на екологичното съзнание на населението със средствата на медиите и на различни програми;
- Използване на програмите за заетост за решаване на екологични проблеми;
- Повишаване на екологичното съзнание на подрастващите в училищата;
- Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата.

Мярка 3.5: Трансгранично и международно сътрудничество

Участие на общината в европейски и други международни програми за сътрудничество, свързани с опазване качествата на природната среда

ПРИОРИТЕТ 5: УКРЕПВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНАТА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПРОЦЕСА НА ПРОГРАМИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗВИТИЕТО

Повишаването на капацитета на общинската администрация за работа с бизнеса и населението в процеса на изпълнение на общинския план за развитие, необходимостта от проектен капацитет за усвояване на средства от фондовете на ЕС, по-високата социализация на хората и развитието на гражданското общество в общината е свързано с реализацията на редица мерки.

Реализацията на приоритета изисква предприемане на сериозни действия по укрепването на местните власти с цел да отговорят по адекватен начин на предизвикателствата по изпълнението на Общинския план. Това изискване се свързва с необходимостта от придобиването на много добри умения за прилагане принципите на стратегическото планиране и програмиране при управление на програми и проекти, да осъществява мониторинг и оценка на реализацията на Общинския план за развитие и т.н.

Паралелно с така очертаните възможности при реализацията на петия приоритет се преследва и целта да се създаде добра организация при предоставяне на публични

услуги от общината чрез прилагането на модерни информационни и комуникационни технологии. Така се създават условия ръководството на общината да има реална представа за процесите в територията и да взема рационални решения за управлението им.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ДЕЙСТВИЯТА НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Мярка 1.1: Подобряване на предоставяните услуги от местната администрация, свързани с новите форми на информационно и административно обслужване

Дейности:

- Повишаване на капацитета на общинската и местните администрации в подкрепа на развитието на бизнеса в общината;
- Въвеждане на информационни продукти за обслужване на населението и бизнеса: е-администрация, е-община и др.;
- Обучение и развитие на уменията за управление при нови стандарти за ефективност и партньорство;
- Насърчаване на гражданската активност. Подкрепа на инициативи на НПО;
- Осигуряване на достъп на обществеността до информацията.

Мярка 1.2: Подобряване на административния капацитет за разработване на проектни предложения за работа със Структурните фондове и по международни програми и проекти

Дейности:

- Организация на сътрудничество между институциите и партньорите при изпълнението на плана;
- Оценка на капацитета за анализиране и преодоляване на съществуващите и възможните пропуски в разработването и управлението на проектни предложения за работа със Структурните фондове;
- Техническа помощ за подготовка на проекти;
- Обучение и развитие на уменията за управление на проекти и осъществяване на ефективен финансов контрол.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: ПОДПОМАГАНЕ ИЗГРАЖДАНЕТО НА МЕСТНИ ПАРТНЬОРСТВА ЗА РАЗВИТИЕ

Мярка 2.1: Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие

Дейности:

- Изграждане и институционално укрепване на структури за партньорство в общината, способни да поемат отговорности за формиране и прилагане на интегрирани политики за развитие;
- Повишаване на ефективността от прилаганите интервенции и мерки чрез по-добра координация между партньорите, засилено целево въздействие, информационно осигуряване и подобрени мониторинг и оценка.

Мярка 2.2: Развитие на публично-частните партньорства за координация на дейностите по разработване и управление на проекти

Дейности:

- Обучение на регионалните партньори за разработване и прилагане на интегрирани мерки за развитие;
- Сътрудничество при идентифициране, инициране и управление на проекти;
- Работа в мрежа.

Мярка 2.3: Междуобщински дейности и проекти.

Дейности:

- Участие в съвместни проекти с общини от Добричка област /създаване на междуобщински структури/ в сферата на:
 - Животновъдство - създаване на структура за провеждане на обща политика с цел възстановяване на отрасъла;
 - Туризм - обща комуникационна и презентационна стратегия на общ туристически продукт;
 - Екология;
 - Инфраструктура – осигуряване на транспортен достъп при зимни условия;
 - Информационни и комуникационни технологии;
 - Здравеопазване и социални дейности:
 - ✓ Разработване на здравни пакети от услуги за малките населени места на мобилен принцип;
 - ✓ Скринингови, профилактични програми;
 - ✓ Изграждане на онко- и тубдиспансер.
- Участие в съвместни проекти с общини от Североизточния район за планиране.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: РАЗВИТИЕ НА ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИ РЕГИОНИ

Дейности:

- Успешно включване на общината в трансгранично сътрудничество в рамките на Еврорегион Добруджа чрез насърчаване на трансгранични инициативи във всички области на социално икономическия живот:
 - Определяне областите на действие в съответствие с общите интереси;
 - Координиране, подкрепа и трансграничното коопериране в отделните области – бизнес, туризъм, култура и спорт, образование, инфраструктура, свободно време и др.
 - Повишаване капацитета на общинската администрация за подкрепа на процесите на трансгранично сътрудничество.
- Сътрудничество с европейските региони чрез успешно включване в транснационални програми и проекти.

4. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Структурен елемент на общинския план за развитие е индикативната финансова таблица. Тя дава числен финансов израз на предвидените за реализация в плана мерки по съответните приоритети, мерки, години и прогнозираните източници на финансиране. Финансовите ресурси за всеки приоритет се определят въз основа на съответната мярка или мерки, т.е., това са финансовите средства, с които един приоритет се изпълнява в средно срочен период и които позволяват набелязаните дейности /проекти/ да бъдат финансирани.

Освен числов израз на очакваните стойности на отделните приоритети, мерки, проекти, индикативната таблица дава представа и за вижданията на общината откъде могат да бъдат осигурени средства за реализацията им. Основните групи финансови източници за финансиране на планираните дейности и проекти са:

- **национални източници**. Те се подразделят на държавно финансиране и финансиране от частни търговски дружества. Източниците на държавно ниво се дефинират като, средства от: републиканския бюджет, общинския бюджет и от търговски дружества с държавно или общинско участие;
- **средства с източник Европейски съюз** - това са сега действащите предприсъединителни финансови инструменти ФАР, САПАРД, и ИСПА до началото на 2007 г., хоризонталните програми на Европейския съюз - "Сократ", "Леонардо да Винчи", "VI-та рамкова програма", "Медия+", програмите "Култура", "Младеж". След приемането на страната като пълноправен член на ЕС финансовите източници ще бъдат Структурните фондове и Кохезионния фонд, както и останалите инициативи на Общността ще бъдат;
- **безвъзмездни средства от други източници** – кредитни институции и инвестиционни фондове;
- **привлечени средства**, чрез дългови инструменти – кредитни институции и инвестиционни фондове.

Както всички общини, така и Община Шабла трябва да мобилизира всичките си налични ресурси и последователно и целенасочено да започне да разработва проекти. Акцент в работата на общината трябва да бъде иницирането и разработването на междуобщински проекти, като тук е мястото да се отбележи, че може и следва да се води диалог с останалите общини от СИРП за координиране на действията си и инициране на крупни инвестиционни проекти с инфраструктурна насоченост, с цел преодоляване на вътрешно-регионалните различия.

За успешната подготовка на проекти общината следва да положи значителни усилия, за да развие собствен капацитет и осигури ресурси за финансиране подготовката на проекти и тяхното съфинансиране. Наложително е да се приложат неотложни мерки за повишаване на програмния и проектен капацитет на общината. Достъпът до финансовите инструменти зависи само от нейната действителна способност да представя ефективни и конкурентни проекти и да демонстрира ефективното им управление. Местните участници трябва да осъзнават, че успешното участие в Структурните фондове на ЕС и програмите, подкрепящи регионалното развитие, ще зависи и от тяхната инициатива, способност за поемане на риск, новаторство и капацитет за изграждане на партньорство. Това означава:

- изграждане на специализирано звено към общинска администрация за подготовка на проекти;
- при съставянето на годишните бюджети да се определят приоритети и да се отпускат средства за разработването /и особено тези проекти, които изискват технически разработки/ и съфинансирането на проекти;
- в годишните бюджети да се залагат средства за съфинансиране на партньорски проекти, насочени към населените места в Общината;
- мобилизиране на ресурси чрез частично съфинансиране на проекти от фирми или обществени организации, и с други общини.

Усвояването на средства от ЕС не би било възможно, без да се мобилизират усилията на широк кръг партньори и на цялата общност, за разработване и предлагане на голям брой висококачествени проекти.

За да се осигури постоянно частно финансиране на дейностите от Структурните фондове, без да се натоварва общинския бюджет, общината ще обърне внимание на мерките, които изискват Оперативните програми:

- планира се създаването на публично-частни партньорства предимно в частта на концесиите за създаване на базисната инфраструктура;
- разширяване на капиталите и възможностите чрез реализация на надобщински проекти;
- подкрепа и съфинансиране на проекти на местни НПО, решаващи мерки от Общинския план за развитие.

Таблицата се изготвя по определените в плана основни приоритети, цели и мерки. Планираните средства се разпределят за всяка календарна година от плановия период. Финансовите разчети за повечето мерки и проектни идеи са базирани само на експертно предположение, доколкото таблицата има индикативно значение.

В Приложение № 3 е представена индикативната финансова таблица на плана за развитие на община Шабла.

5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР)

Организацията на изпълнението на общинския план за развитие на община Шабла включва следната последователност от действия, свързани с:

- институционалната организация на действията по изпълнение на мерките, програмите и проектите на плана;
- оперативното управление и координацията между участниците в процеса на реализация;
- ресурсното осигуряване и разпределяне на средствата при реализацията на мерките;
- мониторингът /наблюдението/, оценката и контролът на изпълнението по отношение на целите, действията, ресурсите и резултатите;
- осигуряването на публичност и прозрачност на самия процес на разработване, приемане и реализация на плана, което пряко се свързва с засилване демократичността в управлението.
- актуализацията и усъвършенстването на самия планов документ.

Всички тези съставни етапи на реализацията следва да бъдат институционално, кадрово, организационно проектно и ресурсово осигурени.

5.1. Институционална организация за изпълнение на ОПР

Институционалната организация на действията по изпълнение на мерките, програмите и проектите на плана се осъществяват от общинския съвет и кметът на община Шабла, като за целта тези въпроси следва да се решат в рамките на Наредба, приета от общинския съвет, с която да се уредят всички въпроси свързани с текущото управление на реализацията на общинския план за развитие.

Местната власт има ключова роля при изпълнението на амбициозните стратегически цели на плана. От формулираните цели произлиза сложен комплекс от мерки/задачи, излизачи отвъд рутинните задължения и капацитет на общинската администрация. Това налага създаване на специализирано звено в администрацията по Стратегическо планиране и подготовка на проекти и развитие на принципа на партньорство. Публичността на общинския план за развитие не трябва да е формална. Активното привличане на бизнеса и неправителствения сектор е необходимо условие за реализация на предвидените мерки и проекти.

5.2. Реализиране на принципа на партньорство при разработване и реализация на общинския план за развитие

Специфично за общинския план за развитие на общината е фактът, че този план следва да се разглежда като важна стъпка в процеса на създаване и подобряване на сътрудничеството между различните участници и актьори, които си комуникират при

изпълнението на плана, като широко се прилага принципа на прозрачност, публичност и партньорство.

Внасянето на елементи на обществено обсъждане води до реално обогатяване на ОПР с участието на населението на общината. Особено желателно е участието на населението и на социалните партньори непосредствено преди приемането на плана от общинския съвет. В определени случаи за по-важни проблеми от развитието на общината ръководството може да приложи и част от формите на допитване до гражданите. Също така тези всички заинтересовани участници в процеса на местно развитие могат и следва да се привлекат в създаваните работните групи или при обсъждането в комисиите на общинския съвет при приемането на предлаганите приоритети и мерки. Приемането на самия план от общинския съвет предполага широко гражданско обсъждане и одобрение. От контактите на общината с гражданите и социалните партньори при обсъждането и приемането на плана до голяма степен зависи формирането на благоприятен климат при последващата реализация на неговите мерки, програми, проекти и конкретни дейности.

Приетият план за развитие се нуждае и от съществена медийна подкрепа и последващо до довеждане знанието на обществеността. В процеса на текущата реализация на плана е препоръчително междинните резултати да се публикуват в уеб-страницата на общината, да се посочват предстоящите мерки и конкретните действия, които следва да се предприемат. На публикуване от страна на общината подлежат не само конкретните мерки на плана, но и съответните действия и процедури, които съпътстват тези мерки.

За да се осигури съфинансиране на проектите, финансирани от Структурните фондове, следва да се обърне особено внимание на създаването на публично-частни партньорства. Прилагането на принципа на публично-частните партньорства за изпълнението и финансирането на задачите на общинското развитие трябва да се разглежда като въпрос от непрекъснато нарастваща степен на значимост. Това означава на бизнеса да бъде разяснена възможността и ползата за него за участва съвместно с общината в съфинансиране на проекти, финансирани от предприсъединителните и Структурните фондове. Същото партньорство е необходимо и с неправителствения сектор. Освен това общината следва да намери онези канали, с помощта на които активно да информира бизнеса и неправителствения сектор за възможностите за кандидатстване с проекти, финансирани от национални и международни финансови източници, в т.ч. по европейските фондове.

Прилагането на принципа на партньорство е само по себе си механизъм за повишаване на капацитета за усвояване на средства на общината. Усвояването на средства по Структурните фондове и фонд Кохезия не би било възможно, без да се мобилизират усилията на широк кръг от местни партньори, т.е. на цялата общност за развитие, за разработване и предлагане на голям брой висококачествени проекти. В пазарната икономика финансовите средства са съсредоточени основно в частния сектор. Здравите местни партньорства с частния сектор откриват пътя към частно съфинансиране, с което се осигуряват допълнителни средства за местни проекти.

6. МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР

Мониторингът е систематично събиране, анализ и използване на информация, необходима за управлението и вземането на решения в процеса на работата по изпълнение на Общинския план. По този начин може да се сравни реалният напредък по изпълнението на плана с предварително планираните дейности. Мониторингът е част от регулярното управление на прилагането на плана и изпълнява основна функция: обратна връзка и предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности и в резултат на това, на стратегическата цел и приоритетите.

Наблюдението на изпълнението на ОПР е задача на Общинския съвет на община Шабла и на Кмета на общината. Това налага Общинският съвет да вземе решение за създаване по предложение на кмета на работна група за наблюдение на плана. На основа на взетото решение кметът издава заповед за нейното създаване. Групата за наблюдение следва да включва представители на съвета и експерти от състава на общинската администрация, като организацията и функционирането ѝ се регламентира с решение на ОбС /Наредбата за текущо управление на реализацията на общинския план за развитие/.

Групата за наблюдение:

- разглежда и утвърждава индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодично извършва преглед на постигнатия напредък;
- разглежда резултатите от изпълнението на мерките и степента на достигането на целите;
- разглежда резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена;
- ежегодно подготвя доклад за изпълнението на плана, който кметът внася в Общинския съвет;
- прави предложения за усъвършенстване на плана, както и за преразпределяне на средствата по мерките, програмите и проектите.

В рамките на дейността си групата за наблюдение изготвя регулярни или конкретни отчети, които предоставя на съвета и кмета на общината. В отчетите се оценява и прогреса при реализацията на плана и изпълнението на показателите и индикаторите.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината /настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции/. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

В Приложение 2 е дадена система от количествени и качествени индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, която отговаря на следните изисквания: стремеж към количествено представени индикатори, т.е измерими, систематизирани, стандартизирани с изискванията на Евростат, съпоставими, както и да се допълват от система от данни, която да осигурява периодичното им набиране, верификация на информацията, достъп до тях

Програмата за реализация и по специално индикативната финансова таблица следва да се обвържат с процедурата по изработването на проекта на бюджет на общината. В индикативната финансова таблица в резултат от извършен мониторинг и оценка е възможност да се правят целесъобразни оперативни и текущи изменения по промяна на размера на определени средства или прехвърляне на конкретни ресурси, както и да се актуализират отделни източници на финансиране, срокове, приоритети и конкретни изпълнители на мерки от плана.

Вторият важен момент в осъществяването на текущ контрол по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР е процесът на оценяване. Оценките са структурно-определящ елемент на изпълнението на програмния документ и ориентир за правилността на провежданата места политика на развитие. За общинския план за развитие се формират три вида оценки в съответствие със изискванията на закона.

Предварителната оценка е препоръчителна и може да се извърши на фазата на разработването на общинския план за развитие на община Шабла преди неговото окончателно приемане от Общинския съвет.

Междинната оценка е желателно да се извърши в средата на периода на действие на общинския план за развитие /удачно е това да стане през 2008 г./. В рамките на тази оценка следва да се оценят обобщените резултати от изпълнението му, като се прави и преглед на степента на достигане на формулираните цели, приоритети и мерки и се отчетат възникнали положителни или отрицателни отклонения. Оценката следва да завърши с конкретен анализ, с които да се предвиди съответната реакция. Това реално може да служи и за начало на евентуално усъвършенстване и актуализация на плана.

Последващата оценка се изработва след приключване на плановия период и включва оценка на ефективността и ефикасността на използваните мерки, инструменти и ресурси за изпълнението на плана; оценка на общото въздействие върху социално-икономическата обстановка в общината; анализ на факторите при изпълнението на ОПР; оценка на степента на постигане на приоритетите и мерките и устойчивост на резултатите; изводи относно същността и начина на прилагане на съответния общински план за развитие, като и на резултатите от осъществените мерки.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината /настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции/. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

За конкретно прилагане на механизма за оценяване е препоръчително общинския съвет да приеме наредба с която да уреди решаването на подобни въпроси. Наредбата по същество е възможно да уреди и други въпроси свързани с разработването, приемането, изпълнението и актуализацията на общинския план за развитие, както и с въвеждането определени механизми и инструменти за управлението и реализацията на

Актуализация

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително “твърд” в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките и проектите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общинският план за развитие на община Шабла е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С негова помощ се обективизират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на общинския съвет и дейността на кмета и общинската администрация.

От гледна точка на неговото последващо прилагане съществуват определени потенциални рискове, които са силно застъпени в дейността на общинските ръководства именно при реализацията на общинския план за развитие. От една страна по отношение на самия процес на планиране и програмиране налице е силен уклон, произтичащ от разбирането, че планът е еднократен акт със завършен краен продукт. Това предполага преди всичко вътрешно усъвършенстване на процеса на планиране и частично развитие на неговите съставни елементи. Ударението се поставя върху партньорството, постига на “пробиви” в самата негова реализация, изработване на механизъм за мониторинг и оценка и правилно съчетаване на секторното и регионалното развитие. От друга страна съществува рискът от изпадане в другата крайност, свързана с концепцията за “непрекъснатото планиране” в буквалния смисъл на думата, предполагащ перманентна цялостна реорганизация, разбира се при спазване на определени срокове. Често пъти този процес е свързан с риска за тоталната промяна и отказ от приемственост. Реалната алтернатива е подходът към прилагането на т.н. “структуриран планов процес”, при който планирането и програмирането /в т.ч. и изпълнението на плана/ се разделя на стъпки /етапи/ и е предварително известно кога и с какъв резултат завършва всеки етап, кой отговаря за неговото осъществяване и кой – за приемането на крайния продукт, кога реално продължава и т.н.

Именно при създаването на общинския план за развитие на община Шабла сме се водили от този подход, тук се спазва изискването към плана, че той следва да се прилага при отчитане на динамично променящите се условия, фактори и предпоставки, с оглед реализирането на дългосрочните и краткосрочните цели на местната политика за развитие.

За целта се налага върху него да се осъществява непрекъснат мониторинг, с помощта на който да се провежда ефективен контрол при етапното му управление. На тази основа периодично планът за развитие следва да бъде актуализиран в програмната си част и поддържан винаги в актуалност при промяна в състоянието на основните социално-икономически процеси и на средата.

Само при спазването на тези изисквания ще може да се осъществява публичност и прозрачност при разработването и реализирането на общинския план и да се провежда ефективен контрол от населението върху дейността на местната власт.

Независимо че планът бе разработен в условията на недостатъчна информационна обезпеченост за бъдещето от страна на по-високите нива на планиране, той може да бъде ефикасно средство за диалог с централните и други власти при решаването на текущите и оперативни задачи на местната изпълнителна власт.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: Списък на Паметниците на културата в община Шабла

Приложение 2: Система от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие

Приложение 3: Индикативна-финансова таблица към Плана за развитие на община Шабла - преходен период 2005-2006 г.

Приложение 1: Списък на Паметниците на културата в община Шабла

Означения:

БС - обект без статут на паметник на културата

Д - деклариран паметник на културата

О - обявен паметник на културата

с.Ваклино

1. антично и средновековно селище в южните покрайнини,
2. антично и средновековно селище 0.3 км от югозападните покрайнини в дясно от пътя за с. Езерец Д.
3. антично селище, 5 км си, м. Елнеза Д
4. средновековно селище, 2 км юг, м. Кованлъка, м. Юртлука на двата бряга на Гьоренско дере Д
5. тракийско и късно антично селище 3 км ЮСИ от кръстовището на пътищата Ваклино - Езерец и Белчун - Крапец, Д.
6. могилен некропол 5 км, СИ м. Елнеза О
7. могилен некропол 1.5 км, ССИ м. Караманлийското О.
8. могилен некропол Сегълмъшките могили 2.8 км ЮИ м. Брестиката О
9. могилен некропол 2.6 км ЮИ, СИ от кръстовището на пътищата Ваклино - Езерец и Белчун - Крапец О
10. могилен некропол 2.6 км ЮИ, 0.6 км Ю от т. нар. Карапчански път О
11. могилен некропол 1.8 км з, м. Инчина и частните лозя от двете страни на стария път за с. Твърдица. О
12. надгробна могила, до стопанския двор в дясно от пътя за Дуранкулак О

с. Горичане

1. църква "Св. Димитър" Д.
2. църква строена около 1940 г., архит. пк., Д.
3. античен некропол О.
4. селище от римската епоха, С, БС

с. Дуранкулак

1. църква "арх. Михаил" Д.
2. праисторическа селищна могила, антично и средновековно селище и некропол, големия остров, О
3. тракийски пещерен храм , големият остров БС

с. Езерец

1. църква "Свети Георги" Д.
2. тракийско, римско и ранносредновековно селище и некропол до южните покрайнини, м. Тухларницата, Д.

3. античен водопровод до южните покрайнини, при западния бряг на Езерецкото езеро, Д.
4. могилен некропол Жечковите могили на 150 м от СИ покрайнини О
5. могилен некропол, Къновите могили на 0.5 км ЗСЗ вляво от пътя за Дуранкулак м. Старите лозя О
6. могилен некропол, на 300 м от СИ покрайнини вдясно от пътя за с. Крапец О
7. могилен некропол 1.5 км с, 0.3 км вдясно от пътя за с. Дуранкулак, м. Бозлук О
8. надгробна могила Маркова могила 1.5 км СЗ на 0.6 км вляво от пътя за с. Дуранкулак О
9. надгробна могила вляво от пътя за Шабла в двора на Стоян Божуров О

с. Крапец

1. църква “Св.св. Кирил и Методий” Д.
2. могилен некропол 4.5 км ЗСЗ вляво от Карапчанския път за с. Ваклино О
3. могилен некропол Алишови могили 5 км ЗСЗ м. Алиша О
4. надгробна могила Сивриева могила О
5. селище от римската епоха С БС
6. селище от римската епоха и късната античност З БС
7. селище от късно желязната и римска епоха до разклона Крапец -Дуранкулак БС

с.Пролез

1. селище от римската епоха в селото БС

с.Смин

1. църква “Св. Димитър” Д.
2. антично селище 3 км И, м. Юртището, Д.
3. могилен некропол Даванлийските могили 1.8 км ЮЗ в дясно от пътя за с. Твърдица О
4. могилен некропол 1.5 км С от двете страни на пътя за с. З. Стояново О
5. могилен некропол 1.4 км ЮЮЗ, Иванкалъчевата и Христобонювата могила О надгробна могила 2 км ИЮИ вдясно от пътя за с. Ваклино О
6. надгробна могила, 2.8 км И Караманлийската могила О

с. Стаевци

1. църква “Св. Никола” Д.
2. селище от римската епоха в селото БС

с. Твърдица

1. антично и късноантично селище западно от покрайнините, вляво от пътя за с. Нейково Д

2. късноантична и средновековна крепост, БС

с. Тюленово

1. антични селища от 2 до 4 км Ю, О, местно значение.
2. скален манастир, разположен от 100м до 2км ЮИ от селото О, местно значение
3. тракийско, антично и средновековно селище в селото БС

Гр.Шабла

1. църква “Св. Харалампий” Д.
2. антично селище и некропол в СИ част О,
3. късноантично градище, м. Лахам тарла, 5км И, О,
4. късноантично и ранносредновековно селище 6км СИ м. Дядомаков пристан Д.
5. праисторическо късноантично и средновековно селище 5 км И, до ЮЗ бряг на Шабленското езеро Д.
6. антично и ранносредновековно селище 5.2 км. ССЗ м. Юртлука Д.
7. ранносредновековно селище 7 км СЗ при кръстовището на пътищата Шабла - с. Твърдица СИ. Езерец - с. Пролез
8. антична и късноантична пристанищна крепост Карон лиман 6 км. И нос Шабла Д.
9. древно пристанище с вълнолом 6.2 км. И нос Шабла от двете страни естакадата на предприятие “Нефт и газ” Д
10. стар път 6 км ИСИ в района на къмпинг Добруджа, Д.
11. могилен некропол Марковите могили 5 км ССЗ вляво от пътя за с. Езерец О
12. могилен некропол, 6 км. ССЗ от двете страни на пътя за с. Твърдица, О
13. могилен некропол 2 км ССЗ в стопанския двор, О
14. могилен некропол 2 км. С м. Чатал Юг вдясно от пътя за с. Езерец О
15. могилен некропол 5.2 км ССЗ 1.2 км и от селскостопанското летище О
16. могилен некропол 2 км ЮЮИ Бюнок ташлъ, Кючук ташлъ юк О
17. могилен некропол 3.5 км ЮИ м. Капль юк О
18. могилен некропол 6 км. ИЮИ м. Кованль юк О
19. могилен некропол 5.6 км. И, м.Сиври юк и Лам тарла О
20. могилен некропол м. Джамалска могила, 6 км. И на 0.4 км вдясно от пътя за с. Тюленово О
21. надгробна могила 5 км СИ м. Соргона О
22. надгробна могила Мезарль юк 3.5 км С вдясно от пътя за с. Езерец О
23. надгробна могила м. Памукчи юк 4.5 км юи на 1км вляво от стария път за с.Тюленово О
24. надгробна могила, Кавалджи юк 3.5 км ССЗз м. Шабленска мера 0.6 км вляво от пътя за с. Езерец О
25. къща на Янушеви ул. Кубрат 1 Д.

26. ансамбъл от къща и селскостопански сгради на Димитър Илиев Пачев, Д.
 27. читалище “Асен Златаров” Д. 28.жилищно-търговска сграда на Васил Куртев /сега Кирил Василев/ пл. Девети септември, Д

Приложение 2: Система от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие

- ✓ Темп на нарастване на приходите от продажби на човек
- ✓ Повишаване равнището на заетост, мъже, жени (2004 = 100%)
- ✓ Различия в равнището на заетост по населени места
- ✓ Намаляване равнището на безработица, мъже, жени (2004 = 100%)
- ✓ Различия в равнището на безработица по населени места
- ✓ Повишаване равнището на доходите (2004 = 100%)
- ✓ Брой изградени обекти на местната бизнес инфраструктура, които са получили подкрепа
- ✓ Брой на малките и средни предприятия, които получават бизнес услуги
- ✓ Дължина на инсталираната широколентова (оптичен кабел) мрежа (в км)
- ✓ Брой на абонатите на Интернет на 1000 жители
- ✓ Брой на създадените "онлайн" услуги
- ✓ Брой реализирани проекти в областта на туризма
- ✓ Подпомогнати фермери и арендатори при изготвяне на бизнес планове и проекти за създаване на модерни ферми (отговарящи на изискванията за финансово подпомагане) по програма САПАРД (до 2007 г.) и по структурните фондове (след 2007 г.)
- ✓ Брой реализирани проекти за инфраструктура, подпомагаща развитието на аграрния сектор в общината;
- ✓ Създадени нови разсадници за овощни фиданки и на разсадник за декоративни растения - дка
- ✓ Създадени нови овощни масиви (при минимална площ на масивите 50 дка)
- ✓ Размер на обработени необработваеми и слабопродуктивни земи
- ✓ Реализирани проекти за хидромелиорации
- ✓ Разработена програма за биологично земеделие
- ✓ Изградени нови тържища и борси;
- ✓ Изградени нови производствени мощности за преработка на селскостопанска продукция;
- ✓ Трайни стандартни параметри на питейната вода (във всички селища);
- ✓ Изградена канализационна мрежа, км, (2004 = 100%)

- ✓ % на трайно премахнати нерегламентирани сметища (2004 = 100%)
- ✓ Подобрени общински пътища в лошо състояние и такива без настилка в км (2004 = 100%);
- ✓ Подобрена улична мрежа в лошо състояние в км (2004 = 100%)
- ✓ Брой стандартни обитавани жилища на 1000 човека (2004 = 100%)
- ✓ Брой жилища без основни благоустройствени елементи (ток, вода, канал) (2004 = 100%);
- ✓ Брой жилища с енергиен сертификат (2004 = 100%)
- ✓ % отпадни води, подложени на първично пречистване
- ✓ % отпадни води, подложени на вторично пречистване
- ✓ % на домакинствата / стопанските предприятия, обслужвани от новите / подобрени системи за водоснабдяване
- ✓ Намаляване на загубите на вода по водопреносната мрежа (в %)
- ✓ Дължина (в километри) на построената / обновена електропреосна / газопроводна мрежа (% от мрежата, която е завършена)
- ✓ Брой на проектите и обектите, свързани с благоустройство на населените места
- ✓ Изградени/модернизирани културни обекти (2004 г.=100%)
- ✓ Дял на целевото население, участвало в програмите за обучение
- ✓ Процент на настанените на работно място бенефициенти (%)
- ✓ Повишаване на квалификацията на целевото население (%)
- ✓ Брой на компютрите на 100 ученика в училищата
- ✓ Брой на Интернет места на 100 ученика в училищата
- ✓ Брой, относителен дял и индекси на изменение на броя на лицата, преминали през обучение за предприемачество, усъвършенстване на притежаваната квалификация, обучение за ключови знания и умения
- ✓ Проведени активни мерки на пазара на труда, в т.ч. за групи в неравностойно положение
- ✓ Брой осигурени места за квалификации на групи в неравностойно положение
- ✓ Относителен дял на безработните лица, устроени на работа, от общия брой на лицата от групите в неравностойно положение
- ✓ Брой преминали общински служители в програми за повишаване на квалификацията
- ✓ Брой общински служители, участвали в обучение по управление на проекти
- ✓ Брой представени проектни предложения за усвояване на средства от предприєдинителните и Структурни фондове и фонд "Кохезия" на ЕС
- ✓ Брой реализирани проектни предложения за усвояване на средства от предприєдинителните и Структурни фондове и фонд "Кохезия" на ЕС

- ✓ Брой бенефициенти по проекти и програми, финансирани от национални фондове и финансови източници, от предприсъединителните и Структурни фондове и фонд "Кохезия" на ЕС
- ✓ Брой реализирани публично-частни инициативи.

Приложение 3: Индикативна-финансова таблица към Плана за развитие на община Шабла - преходен период 2005-2006 г.